LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6837
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis

Dalyje Queens apskrities (N. Y.) $10.00
Kanadoje $10.00
Kitur užsienyje 12.00
Jungtinėse Valstijose $9.00
Pavienio egzemplioriaus kaina 10 centų

PRICE 10c

NO. 11 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, KOVO (MARCH) 12, 1976 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ METAI 65-IEJI

KRISLAI

Laikas žmonijai susirūpinti!
Kur šių blogybių nėra
Kai liaudis išsilaisvino
Gali laimėti
Turime žinoti tiesą!

A. BIMBA

Šiandien šiame puslapyje skaitote pranešimą iš Washingtono apie nūdienę žmonijos apsiginklavimo padėtį. Kasmet visos šalys kartu išleidžia apie tris šimtus bilijonų dolerių gaminimui ginklų ir ginklavimuisi. Ir dar, kaip atrodo, tos pražūtingos lenktynės nežada sustoti. Jos dar kasmet kils aukščiau ir aukščiau.

Kada nors kuriame nors pasaulio kampe kas nors paleis darban branduolinę bombą ir kils pasaulinis gaisras.

Tai mato pasaulio valdžios ir vadai. Bet kas daroma tam pavojui užbėgti už akių? Tiesa, kalbama daug. Bet kas daroma?

□

Jau nekalbant apie Lietuvą ir kitas tarybines respublikas, kurių viso yra penkiolika, paimkime kitas socialistines šalis. Ar kurioje nors girdite apie nedarbą ir infliaciją? Šių blogybių, taip skaudžiai smaugiančių mūsų Amerikos ir kitų kapitalistinių šalių darbo žmones, nerasite nė vienoje.

Tai yra apie ką pagalvoti. Ir vis daugiau ir daugiau žmonių pradeda galvoti. Kapitalistinio pasaulio valdžioms ir propagandos organams nepavyks amžinai tos tiesos nuo savo žmonių paslėpti.

□

Visos mus pasiekiančios žinios iš Indokinijos rodo, kad jos kraštuose (Laose, Kambodijoje, abiejuose Vietnamuose) padėtis labai gražiai normalizuojasi.

Nereikja įsivaizduoti, jog lengva jų žmonėms savo sugriautas šalis iš griuvėsių prikelti. Sunku, labai sunku, ir reikia didžiausių pastangų. Bet visur žmonės suvienytomis jėgomis stato naują rytojų, ir stato jį nauju, socialistiniu pagrindu!

Atrodo, kad panašiai dalykai klostosi ir buvusioje Portugalijos kolonijoje Angoloje. Ten irgi padėtis normalizuojasi. Ten irgi, atrodo, naujas gyvenimas statomas naujais socialistiniais pagrindais.

Ir kas gražiausia ir būdingiausia, tai kad visur tiems žmonėms šiose didvyriškose, garbingose pastangose padeda Tarybų Sąjunga ir kiti socialistiniai kraštai. Dar nesigirdi, kad jiems būtų pagalbos ranką ištiesusi kuri nors stambioji kapitalistinė šalis.

□

Po pirminių balsavimų Mass. valstijoje senatoriaus Jacksono prestižas ir proga laimėti kandidatūrą į prezidentus demokratų suvažiavime labai pakilo. Čia jam pavyko aplink save suburti ne tik darbo unijų biurokratus, bet ir reakcinius elementus, detentės politikos oponentus. Sakoma, kad ypatingai darbo unijų vadų aktyviška parama jam labai puikiai patarnavo laimėti.

□

Kongresmanas Otis G. Pike, demoratas iš Long Island, turi teisę būti giliausiai įširdęs. Per keletą mėnesių Atstovų Rūmų Komitetas, jo vadovaujamas, tyrinėjo CIA, FBI ir kitų žvalgybų veiklą. Komitetas surado toje veikloje neleistinų, kriminališkų nusikaltimų prieš įstatymus.

Komitetas rūpestingai paruošė raportą apie tą veiklą. Amerikos žmonės turi teisę žinoti tiesą, susipažinti su komiteto atradimais. Mr. Pike reikalavo, kad tas raportas būtų paskelbtas viešai.

Bet Atstovų Rūmų dauguma nutarė raportą pavesti prezidento ir jo štabo nuožiūrai. Ir šiandien nieko apie raportą nebesigirdi . . .

Bendras vaizdas Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos XXV suvažiavimo vasario 26 dienos sesijoje.

LIETUVOS VADO PRAKALBA LABAI ENTUZIASTIŠKAI PRIIMTA

[Lietuvos Komunistų Partijos Centro Komiteto pirmojo sekretoriaus Petro Griškevičiaus kalba visos Tarybų Sąjungos Komunistų Partijos XXV suvažiavime vasario 28 dieną]

Gerbiami draugai! Be galo didžiuodamiesi mūsų partija, mūsų šalimi, mes išklausėme TSKP CK Generalinio sekretoriaus draugo Leonido Brežnevo pranešimą, TSKP CK ataskaitiniame pranešime visapusiškai, nuodugniai, leniniškai išanalizuoti visi svarbiausi partijos vidaus ir užsienio politikos klausimai, visa įvairiapusiškai jos veikla. Šis ryškiausias partinis dokumentas mus apginkluoja tolesniais planais, nurodo teisingiausius jų įgyvendinimo būdus. Jis yra labai svarbus indėlis, vystant marksizmo-leninizmo teoriją, pagrįstas proletariniu internacionalizmu, kuriam mūsų partija visada buvo, yra ir bus ištikima.

Galingoji Tarybų Sąjungos Komunistų partija, glaudžiai susitelkusi apie savo leninin Centro Komitetą, CK Politinį biurą su TSKP CK Generaliniu sekretoriumi draugu Leonidu Brežnevu priešakyje, nenukrypstamai žengia didžiojo Lenino nurodytu keliu, vadovauja neregėtam gamybiniam ir politiniam tarybinės liaudies pakilimui, jos kovai už šviesų tikslą — komunistinės visuomenės sukūrimą.

Glaudus tarybinės liaudies susitelkimas apie Komunistų partiją, pasiryžimas įvykdyti visus jos iškeltus uždavinius — geriausias įrodymas, kad partijos politika ir jos generalinė yra teisinga, kad partija išreiškia visos liaudies interesus. Šią vienybę ir susitelkimą įrodo ir mūsų reikšmingas TSKP XXV suvažiavimas, į kurį dabar nukreipti viso pasaulio žvilgsniai.

Mūsų partijos Centro Komitetas, TSKP CK Politinis biuras ir Sekretoriatas ataskaitiniu laikotarpiu nuolat didžiulį dėmesį skyrė visapusiškam mūsų socialistinės visuomenės vystymuisi, sistemingai nagrinėjo gyvybiškai svarbius ūkinės ir kultūrinės statybos, užsienio politikos klausimus, savo kasdienine, nenuilstama ir įvairapusiška veikla užtikrindavo jų sėkmingą sprendimą. Kaip tik tai yra svarbiausia visų mūsų laimėjimų sąlyga.

Sprendžiant visus komunizmo statybos uždavinius, didžiulį asmeninį indėlį įneša TSKP CK Generalinis sekretorius draugas Leonidas Brežnevas. Jūs, gerbiamas Leonidai Iljičiau, ne tik išmintingas, talentingas mūsų partijos vadovas, įžymus tarptautinio komunistinio ir darbininkų judėjimo veikėjas, bet ir didelės sielos žmogus įkūnijąs visas geriausias savybes žmogaus iš didžiosios raidės. Jūs puikiai žinote padėtį kiekvienoje respublikoje, krašte ir srityje, mūsų rūpesčius, mūsų reikalus ir poreikius. Mes visada jaučiame Jūsų didelę pagalbą. Savo nuoširdumu, atidumu, taip pat reiklumu, pasiaukojamu tarnavimu partijai ir tarybinei liaudžiai Jūs pelnėte visuotinę pagarbą, rodote tikro lenininio tipo vadovo pavyzdį, visiems sukuriate gerą darbo nuotaiką siekimą dirbti vis geriau ir geriau. Mes nuolat jaučiame tokį pat kitų mūsų partijos Centro Komiteto Politinio biuro narių ir CK sekretorių atidumą ir nuolatinę paramą. Dalykiškumas, tikrai kolektyvinis vadovavimas, leniniškai principingas reiklumas, derinamas su draugiška pažiūra ir pasitikėjimu kadrais, tapę kasdieninio gyvenimo ir veiklos norma visose mūsų partijos grandyse, kuo palankiausiai atsiliepia ir visos tarybines visuomenes vystymuisi.

Draugai! Neseniai įvykęs Lietuvos Komunistų partijos XVII suvažiavimas pademonstravo nepaželdžiamą respublikos komunistų ištikimybę marksizmui-leninizmui, jų glaudų susitelkimą apie leninin Tarybų Sąjungos Komunistų partijos Centro Komitetą. Lietuvos komunistai pavedė mums, savo pasiuntiniams, pranešti partijos XXV suvažiavimui, kad jie karštai ir vieningai pritaria partijos vidaus ir užsienio politikai, TSKP Centro Komiteto ir jo Politinio biuro veiklai, aukštai vertina asmeninį TSKP CK Generalinio sekretoriaus draugo Leonido Brežnevo indėlį, sėkmingai įgyvendinant komunizmo statybos mūsų šalyje planus, kovojant už taikos ir tautų saugumo stiprinimą.

Kartu su visomis broliškomis tautomis Tarybų Lietuvos darbo žmonės brangiosios partijos XXV suvažiavimą sutiko dideliais laimėjimais, kurie vainikuoja taikaus kuriamojo darbo 30-metį ir Tarybų valdžios, lietuvių tautos įsiliejimo į didžiąją brolišką TSRS tautų šeimą 35-metį.

Savo pareigą Tėvynei garbingai įvykdė Lietuvos TSR darbininkų klasė. Devintojo penkmečio metais pramonės produkcija padidėjo 49 procentais. Virš planinių užduočių pagaminta produkcijos beveik už pusę milijardo rublių, iš jų už 200 milijonų, rublių liaudies vartojamų prekių. Viršyta darbo našumo didinimo penkmečio užduotis, kurio dėka gauti keturi penktadaliai pramonės gamybos prieaugio. Pramonės gamyba Tarybų valdžios metais Lietuvoje padidėjo daugiau kaip 46 kartus.

Didis TSKP Centro Komiteto ir asmeniškai TSKP CK Generalinio sekretoriaus draugo Leonido Brežnevo nuopelnas, kad paruošta ir nuosekliai įgyvendinama partijos agrarinė politika. Šios politikos teisingumas ir gyvingumas įtikinamai įrodytas. Ryškus šio fakto pavyzdys — ir Lietuvos TSR. Praėjęs penkmetis pagal klimato sąlygas buvo sunkiausias, palyginti su ankstesniais, bet ir šiomis sąlygomis bendrosios žemės ūkio procukdijos metinis vidurkis visuomeniniame sektoriuje, palyginti su aštuntuoju penkmečių padidėjo 23,25% procento. Lietuva tapo intensy-

(Tasa 2-ram pusl.)

Tauta neteko žymaus veikėjo

Zelmanas Borkumas

Vilnius. — Vasario 26 dieną po sunkios ir ilgos ligos mirė Lietuvos TSR Ministrų Tarybos aparato atsakingas darbuotojas, TSKP narys nuo 1942 metų, Lietuvos TSR nusipelnęs teisininkas Zelmanas Borkumas.

Z. Borkumas gimė 1913 m. sausio 3 d. Linkuvoje.

Z. Borkumas visas savo jėgas ir energiją skyrė socialistiniam teisėtumui respublikoje stiprinti ir teisiniam darbo žmonių auklėjimui gerinti.

Už nuopelnus jis apdovanotas penkiais medaliais ir dviem Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Garbės raštais. 1973 metais jam buvo suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusio teisininko garbės vardas.

Šviesus Z. Borkumo atminimas ilgai išliks jį pažinojusių širdyse.

Gąsdina ir kursto

Gen. Alexnader M. Haig Jr.

Jis yra NATO ginkluotų jėgų Europoje komandierius. Šiomis dienomis jis pradėjo gąsdinti NATO šalis, kad jos imtųsi smarkiau ginkluotis, nes Tarybų Sąjunga esanti jas pralenkusi. Tai senas Amerikos militaristų baubas, naudojamas paskatinimui kapitalistinio pasaulio didinti ginklavimosi lenktynes.

Didžioji žmonijos nelaimė, gali būti ir jos pražutis

Washingtonas. — Pradžioje šių metų Ginklų Kontrolės Susivienijimas ir pora kitų visuomeninių įstaigų, po nuodugnaus tyrinėjimo, paskelbė savo atradimus apie pasaulyje militarizmo ir ginklavimosi augimą. Tai atidengimai, kuriais turėtų susidomėti ir susirūpinti kiekvienas šios planetos rimtai galvojantis gyventojas.

Tyrinėjimas parodo, kad ginklų gamyba ir ginklavimasis pasiekė tokio laipsnio, jog visos šalys per metus tiems reikalams išleidžia 300 bilijonų dolerių. Ir kasmet tos išlaidos nesulaikomai didėja. Pav., jeigu 1974 metais buvo ginklavimuisi visame pasaulyje išleista 270 bilijonų dolerių, tai 1975 m. pašoko iki trijų šimtų bilijonų. Paėmus visas šalis, ginklavimasis per paskutinius 15 metų paaugo 45 procentais.

Dėmesys kreipiamas ir į tai, kad ypatingai sparčiai ginklavimasis didėja besivystančiose šalyse — Azijoje, Afrikoje ir Pietų Amerikoje. Pavyzdžiui, per paskutinius 15 metų šiose šalyse ginklavimasis daugiau negu pasidvigubino. Jeigu 1960 m., jos visos ginklavimuisi išleido 15 bilijonų dolerių, tai 1975 metai jau išleido net 39 bilijonus dolerių.

Pavojus, žinoma, ne tiktai militarizmo ir ginklavimosi nesulaikomame augime, bet pirmoje vietoje branduolinių ginklų plitime po visą pasaulį. Nėra jokia paslaptis, kad vis daugiau ir daugiau net ir mažų kraštų jau aprūpinami žinojimo ir medžiagomis būdais branduolinių bombų pasigaminimui.

Minėto tyrinėjimo labai įdomus ir kitas atidengimas. Kiek žmonija šiandien skiria lėšų kovai su ligomis ir sveikatos apsaugos reikalams? Ogi 1974 metais visos pasaulio valdžios šiems reikalams išleido tiktai 160 bilijonų doleriu — tai beveik tik pusę tiek, kiek išleido gaminimui žmonių žudymo pabuklų.

Ir, kaip žinia, šioms pražūtingoms lenktynėms nei galo, nei sulėtėjimo nesimato.

Taipgi nereikia dar kartą pabrėžti, kad šios mūsų Jungtinės Valstijos ginklų gaminime ir jais prekiavime vadovauja . . .

Milijonui bedarbių nutraukiama nedarbo apdrauda

Washingtonas. — Darbo Departamentas paskelbė, kad vienam milijonui bedarbių pasibaigia 65 savaičių nedarbo apdraudos laikas ir kad jie nebegauna apdraudos perlaidų (čekių). Kur dabar jiems dėtis? Iš ko dabar jie gyvens? Darbų jiems gauti nesimato jokios progos. Daugelio jų, ypač su šeimomis, padėtis tampa desperatiška.

Kol kas nesigirdi, kad Kongrese būtų keliamas sumanymas nedarbo apdraudos laiką vėl prailginti. Nedarbo apdrauda turėtų būti mokama tol, kol darbininkas negali susirasti darbo.

Organizuoti darbininkai šiuo klausimu labai susirūpinę. Amerikos Darbo Federacijos-Industrinių Organizacijų Kongreso (AFL-CIO) vadovybė atmeta Fordo administracijos tvirtinimą, kad darbų kiekis mūsų pramonėje jau tiek yra padaugėjęs, jog šiandien bedarbiai besudaro 7 procentus visų dirbančiųjų.

AFL-CIO viešųjų reikalų direktorius Al. Zack tvirtina, kad imant tuos darbininkus, kurie netekę kantrybės liovėsi darbo ieškoję arba bando šiaip taip pragyventi kitų šeimos narių pagalba, ir tuos, kurie išbraukti iš bedarbių skaičiaus, nes jiems nedarbo apdraudos laikas išsibaigė. Šiandien šioje šalyje yra 10.6 procento bedarbių visų darbo jėgų. Fordo administracija ypač šiais rinkimų metais šalies ekonominę padėtį bando pagražinti.

Ryšium su nedarbo klausimu automobilių pramonės darbininkų unijos atstovai nurodo, kad naudodamosi atleidimais iš darbo ir krize pramonėje, Fordo, Chryslerio, American ir kitos korporacijos įveda į gaminio procesus įvairius patobūlinimus, kurie labai sumažino darbo jėgų pareikalavimą. Nepaisant gamybos pagyvėjimo, daugelis atleistų darbų niekados nebeatgaus savo darbų, nes juos pavadavo arba panaikino technika.

Washingtonas. — Nesulaikomi kasmet Jungtinėse Valstijose mirimai nuo vėžio ligos gausėja. Per paskutinius dvejus metus mirimų skaičius pagausėjo daugiau, negu per visą nuo Antrojo pasaulinio karo laikotarpį per dvejus metus. Kame priežastis? Niekas neturi atsakymo.

Rinkimų kampanijos direktorius

Simon Gerson

New Yorkas. — Amerikos Komunistų Partija praneša, kad jos prezidentinių rinkimų kampanijos direktoriumi bus senas veiklus žurnalistas Simon Gerson. Kaip žinia, jos kandidatai yra šie: Gus Hall kandidatas į prezidentus, o Jarvis Tyner — į viceprezidentus.

Atrodo, kad **Komunistų Partija yra pasimojusi labai aktyviškai dalyvauti šiuose rinkimuose. Dedamos pastangos, kad jos kandidatai būtų uždėti ant baloto mažiausia 30 valstijų. Tam reikės labai didelių pastangų iš partijos veikėjų ir narių pusės.**

LAISVĖ

LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.
Published Fridays, except in case of Holidays
102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417
Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.
Established April 5, 1911 — ANTHONY BIMBA, Editor

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $9.00	Canada, Lat. Amer., per year, $10.00
United States, per 6 months 5.00	Canada, Lat. Amer. 6 months $5.50
Queens Co., per year $10.00	Foreign countries, per year, $12.00
Queens Co., per six months $5.50	Foreign countries, 6 months, $6.50

"Vargšas" Van der Byl . . .

Rhodesijos užsienio ir apgynos reikalų ministras Van der Byl gyvena tolimoje praeityje. Rhodesija yra viena paskutinių Afrikos kolonijų, ir netoli tas laikas, kuomet juodosios Rhodesijos masės atsikratys mažosios baltųjų grupės hegemonijos ir patys perims šalies valdymą. Rhodesijos nacionalistai jau turi ir pavadinimą naujai išlaisvintai šaliai: Zimbabve.

Atrodo, kad faktai aiškūs. Bet Rhodesijos rasistinės valdžios užsienio reikalų ministras dabar lankydamasis Pietų Afrikoje štai ką pareiškė:

1. Tik ketvirtadalis Rhodesijos juodųjų gyventojų turi supratimą apie nacionalinio išsilaisvinimo judėjimą. Likusieji trys ketvirtadaliai mano, kad žodis "apsisprendimas" yra koks tai valgis . . .

2. Rhodesijoje nėra partizanų — yra tiktai kriminaliniai teroristai.

3. Rhodesijos juodosios masės niekad nežinos, kaip valdyti šalį. Jos neturi pakankamo "patyrimo". . .

Atrodo, kad vargšas Van der Byl bando drąsinti save ir savo bendradarbius. Faktas, kad jis negali arba nenori suprasti tikros padėties, tik pagreitins kolonializmo galą toje šalyje. Van der Byl tur būt nešdinsis į Johannesburgą, bet klausimas, kaip ilgai ten liks baltųjų dominuojamas režimas.

UAW ir čarteris

Auto-darbininkų unijos (UAW) vadovas Leonard Woodcock nei iš šio nei iš to labai teigiamai atsiliepia apie Jimmy Carterį, vieną kandidatų į demokratų prezidentinius aspirantus. Esą, Carteris "kalba atvirai", esą, jis "nebijo liesti skaudžių problemų", jis "doras, atviras žmogus" ir t. t.

Tiesa, kad Carteris sudaro tokį ispūdį. Tiesa, kad jis turi kaip ir liaudiško žmogaus charakterį, tiesa, kad jis žymiai skiriasi nuo kitų kandidatų savo išvaizda, kalba ir manierais. Bet tas toli nereiškia, kad jis pažangus arba progresyvus žmogus. Jis kelia visokias problemas "atvirai", bet neduoda atsakymų. Jis daro visokius pažadus "darbuotis už liaudies gerbūvį", bet neturi jokios konkrečios programos.

Woodstock turėtų atsiminti, kad "liaudiškumas" negarantuoja žmogaus pažangumu. Wallace, ultrareakcinis ir prorasistinis kandidatas, irgi turi kaip ir "liaudiškumo" antspalvį. Jis kalba prieš "rytinių valstijų korporacijų oligarchiją", jis sakosi stojąs "už mažą žmogelį", bet tuo pačiu laiku jo programa pilna rasizmo ir reakcionizmo.

Gaila, kad didžiosios autodarbininkų unijos vadovas taip greit nusprendė remti Carterį.

Privatiniai universitetai

Praeito sekmadienio "New Yorko Times" atspausdino ilgą straipsnį apie nykstančius privatinius universitetus ir kolegijas. Kaip žinia, dauguma garsiųjų Amerikos universitetų, kaip tai Yale, Harvard, Cornell, Columbia yra privatinės įstaigos, kurios išsilaiko dalinai iš privatinių fondų, dalinai iš studentų mokesčių-įplaukų. Jau daugiau kaip šimtmetis, kai Amerikos buržuazijos ir vidurinės klasės jaunimas mokosi šiose privatinėse įstaigose. Ilgai viešpatavo legenda, kad tik tose privatinese įstaigose galima semtis rimto mokslo.

Bet dalykai keičiasi. Miestų ir valstijų išlaikomi universitetai per paskutinį kelioliką metų įrodė, kad ten dėstymo lygis ne tik nežemesnis, bet tam tikra prasme dar aukštesnis. Pavyzdžiui, Amerikoje egzistuoja toks almanachas, kuris vadinasi "Who's Who in America" ("Kas kas Amerikoje"). Ten randamos trumpos biografijos žymių amerikiečių, kurie pasiekė tam tikrą garsą moksle, mene, literatūroje, teatre, visuomeninėje veikloje ir t. t. Neseniai kas tai pravedė statistinį tyrinėjimą ir palygino, kurių įstaigų abitiurentai patenka į "Who's Who in America". Pasirodo, kad New Yorko Miesto kolegija (City College), kurios mokiniai daugiausia kilę iš darbo žmonių arba žemesnės vidutinės klasės, ir kur mokslas laisvas, proporciniai geriau atstovauti "Who's Who in America" puslapiuose, negu abitiurentai iš Yale, Harvardo ir Cornell. Daugiau City College baigusių tapo rašytojais, dailininkais, muzikais, mokslininkais ir veikėjais, negu baigusių pasipūtusių privatinių istaigų.

Dabar tos privatinės įstaigos jaučia ekonominio krizio žnyples. Jos gauna mažiau aukų ir mažiau studentų bando stoti į jas. Mums atrodo, kad nebus nieko pralaimėta, jeigu visos aukštos mokslo įstaigos bus išlaikomos viešai — miestų, valstijų arba pačios federalinės valstybės.

Klaipėdos rajono Tauralaukio tarybinio ūkio šiltnamiuose.
B. Aleknavičiaus nuotrauka

Kas ką rašo ir sako

ĮŽYMIOJO LIETUVIŲ TAUTOS SŪNAUS 80-ASIS GIMTADIENIS

Savaitraštyje "Gimtasis Kraštas" Ričardas Čepas primena, kad 1926 metais smetoninių fašistų sušaudytam komunistui Karoliui Poželai vasario 29 d. sukako 80 metų. Apie šį žymųjį lietuvių tautos kovotoją Čepas rašo:

"Karolio Poželos gimtinė — Šiaurės Lietuvos kampelis — Pakruojo rajono Bardiškių kaimas. Dabar čia kolūkis, pavadintas jo vardu.

K. Požela dar 1916 m., mokydamasis Tartu universitete, įstojo į bolševikų partiją ir visas jėgas pašventė jos idealams. 1918 m. jis su draugais gimtinėje įkūrė vieną pirmųjų komunistų kuopelių, vėliau atstovavo Joniškėlio apskrities partinei organizacijai I nelegaliame Lietuvos Komunistų partijos suvažiavime.

1918—1919 m. K. Požela aktyviai dalyvavo proletarinėje revoliucijoje Šiauliuose ir kitose Šiaurės Lietuvos vietose. Palaužus Tarybų valdžią Lietuvoje, K. Požela liko pogrindyje ir dirbo iš pradžių Raseiniuose, vėliau — Kaune. Jis organizavo pirmutinių nelegalių Lietuvoje komunistų laikraščių "Tiesa" ir "Kareivių tiesa", atsišaukimų spausdinimą.

Nuo 1920 m. K. Požela dirbo Lietuvos komunistinių organizacijų Centro Biuro nariu, nuo 1921 m. — Lietuvos KP Centro Komiteto nariu, o nuo 1923 m. — Centro Komiteto sekretoriumi.

Karolis Požela greitai pasidarė populiariausias revoliucinio darbininkų judėjimo ir Lietuvos Komunistų partijos vadovas. Tai jis pelnė begaliniu atsidavimu ir pasiaukojimu, nenuilstamu darbu, sumaniu vadovavimu partijos veiklai.

Pasmerktas mirti (1926 m. gruodžio 27-osios rytą, praėjus dešimčiai dienų po fašistinio perversmo Lietuvoje, K. Požela drauge su trim revoliucinės kovos bendražygiais buvo sušaudytas), jis laiške "Viešas žodis draugams" rašė: "Draugai! Dirbau, kiek galėjau, mirštu už mūsų bendrą tikslą. Linkiu ir jums dirbti, dirbti, kovoti iki laimėsite".

IR ŠIOJE KOVOJE SOCIALISTINĖ ŠALIS PIRMAUJA

Žurnale "Mokslas ir Gyvenimas" (1975.Nr.11) skaitome įdomų straipsnį apie žmonijos kovą su raupais. Rašo med. m. k. V. Kempinskas ir V. Sidukas. Tarp kitko, sakoma:

"Pasaulinė Sveikatos apsaugos organizacija, Tarybų Sąjungos atstovams pasiūlius, 1965 m. priėmė 10 metų programą raupams Žemėje likviduoti. Todėl šiemet, baigiamaisiais šios programos metais, buvo iškeltas šūkis "Raupai nebesugrįš!"

1919 m. V. Leninas pasirašė dekretą dėl privalomo skiepijimo nuo raupų. Atskyrus baršnyčią nuo valstybės, prietarai nebekliudė kovoti su šia baisia liga, ir 1936 m. raupai Tarybų Sąjungoje buvo likviduoti.

Šis laimėjimas ir davė pagrindą mūsų šalies atstovams jau 1958 m. XI Pasaulinės Sveikatos apsaugos organizacijos asamblėjoje pasiūlyti likviduoti raupus visoje Žemėje. 1965 m. pradėtas globalinis puolimas prieš raupus. Tarybų Sąjunga pakėlė bene didžiausią šios kovos naštą. Mūsų institutai patiekė per šį laiką daugiau kaip 1,5 mlrd. dozių skiepų, į daugelį besivystančių šalių sliuntė konsultantus, specialistus.

Vykdant pasaulinę kovos su raupais dešimtmetę programą, daug pasiekta. 1967 m. apie naujus susirgimus raupais gauta pranešimų iš 43 šalių, o 1974 m. — tik iš keturių: Etiopijos, Pakistano, Bangladešo ir Indijos. Tačiau kol yra bent viena tokia šalis, kol bent vienas žmogus serga raupais, raupų grėsmė nebus likviduota. Mes galime ir turime neleisti šiam žmonijos priešui kelti epidemijas, luošinti žmones, darkyti veido grožį, atimti akių šviesą ir gyvybę. Skiepytis nuo raupų būtina pakartotinai kas 5-7 metai. Nevenkime šios pareigos, kad raupe niekad ir niekur negrįžtų."

KALTINA IŠKOVOTAS LYGIAS TEISES

Girtuokliavimas yra viena didžiausių žmonijos nelaimių. Tai socialinė liga, nuo kurios nėra laisva jokia šalis, jokia visuomenė. Alkoholizmas yra plačiai palietęs ir mūsų Amerikos žmones. Čia priskaitoma apie 9 milijonus tikrų alkoholikų. Iš jų daugiau kaip du milijonai yra moterys.

Pabrėžtina tas, kad moterų alkoholikių skaičius kasmet smarkiai padidėja. Paskutiniais penkeriais metais jų armija paaugo 45 procentais!

Kuo tai išaiškinti? Harvard Medical School fakulteto narys Dr. Norman Zingberg kaltina moterų judėjimą už lygias teises su vyrais. Pav., būdavo laikai, kai šioje šalyje vienai moteriai užeiti į smuklę arba taverną ir stiklą kitą išsimesti "už lūpos" buvo nepriimta, buvo laikoma pažeminimu moteriško "stono" ir t. t. Šiandien jau kas kita. Visos smuklės lygiai atdaros ir joms. Kada tik užsimano arba panori kiekviena gali užeiti be jokio palydovo, atsisėsti prie baro ir gauti tiek "drinksų", už kiek tik pajėgia pasimokėti . . .

Dr. Zinberg mano, kad ši pilnai iškovota lygi teisė yra viena iš tokio didelio moterų alkoholikių skaičiaus padidėjimo.

Galimas daiktas. Bet, žinoma, yra ir daugiau tos piktos ligos tarpe mūsų moterų paplitimo priežasčių . . .

Mokslininkų susitikimai su Rokiškėnais

Dvi dienas Rokiškio rajone viešėjo Lietuvos TSR Mokslų akademijos mokslininkų grupė, vadovaujama fizikos-matematikos mokslų daktaro, akademinio V. Statulevičiaus. Jie apsilankė daugiau kaip dvidešimtyje kolektyvu, susitiko su jaunimu, moksleiviais. Perskaityta apie 40 paskaitų, atsakyta į šimtus darbo žmonių klausimų. Mokslininkai davė patarimus gamybos valdymo, jos intensyvinimo bei produkcijos kokybės gerinimo klausimais.

Rajono darbo žmonėms koncertavo Mokslų akademijos mišrus choras.

LIETUVOS VADO PRAKALBA . . .

[Tesinys iš 1-ojo pusl.]

vios gyvulininkstės respublika. Visų kategorijų ūkiuose vidutiniškai šimtui hektarų žemės ūkio naudmenų 1975 metais gauti 759 centneriai pieno ir daugiau kaip 173 centneriai mėsos — gyvo svorio. Visų pagrindinių rūšių produkcijos valstybinių supirkimų penkmečio užduotys viršytos. Dabar vidutiniškai per metus vienam gyventojui respublikoje pagaminama po 820 kilogramų pieno, 132 kilogramus mėsos.

Respublikos darbo žmonės gerai supranta, kad visi mūsų laimėjimai tapo įmanomi tik mūsų partijos leninines nacionines politikos, nepaženklėjamos tarybinių tautų draugystės, vis stiprėjančių jų broliško bendradarbiavimo santykių dėka. Iš tikrųjų neįkainuojamą pagalbą, mums teikia pirmiausia didžioji rusų tauta, savo pasiaukojamu darbu komunizmo vardan. Savo širdies dosnumu pelnosi visų mūsų daugianacionalinės šalies tautų meilę ir pagarbą.

Nėra nė mažiausios abejonės, kad, įgyvendinus partijos keliamą naują didingą mūsų šalies tolesnio vystymo programą, taip plačiai ir ryškiai išdėstytą draugo Leonido Brežnevo pranešime, TSKP CK projekte partijos XXV suvažiavimui, mūsų didžioji Tėvynė, kiekviena respublika, kraštas ir sritis pasieks naujas ekonomikos klestėjimo viršūnes, dar aukštesnį liaudies gerovės lygį.

Mes suprantame, kad, norint pasiekti užsibrėžtus tikslus, reikės dar atkakliau dirbti pašalinti tuos trūkumus, apie kuriuos buvo kalbama ataskaitiniame pranešime ir kurių dar esama ir mūsų respublikoje. Vykdydami Leonido Brežnevo iškeltus reikalavimus, mes turėsime žymiai kryptingiau ir atkakliau dirbti, įgyvendindami priemones pramonės gamybos efektyvumui didinti, produkcijos kokybei gerinti, visiems vidaus rezervams panaudoti, mokslinei-techninei pažangai spartinti ir liaudies vartojamų prekių gamybai didinti.

Žemės ūkio srityje respublikos partinės organizacijos pagrindinį dėmesį skiria gamybos koncentravimui ir specializavimui tarpūkinio kooperavimo pagrindu. Didelį vaidmenį, toliau vystant žemės ūkio mokslą, visą žemės ūkį respublikoje, suvaidins TSKP CK nutarimo apie Lietuvos Žemdirbystės mokslinio tyrimo instituto darbą vykdymas. Ir ateityje bus ypač stengiamasi visokeriopai didinti javų derlingumą ir plėsti jų pasėlius, didinti pašarinių naudmenų produktyvumą, gaminti daugiau visų žemės ūkio ir pirmiausia gyvulininkystės produktų.

Mūsų dabartinė ekonomika — tai labai sudėtingas ūkinis mechanizmas, kuriame skaitlingos grandys ir sudėtinės dalys yra susijusios tarp savęs ir priklauso viena nuo kitos. Visos jos turi dirbti tiksliai ir darniai. Ir trūkumų respublikos liaudies ūkyje galėtų būti žymiai mažiau, jeigu geriau dirbtų geležinkelių transportas, kuris mums pastaruoju metu padarė labai daug rūpesčių.

Uždaviniai, kuriuos dabar iškels suvažiavimas, pareikalaus dar didesnio organizuotumo, drausmės ir atsakingumo. Apie Tarybų Lietuvos darbininkų, kolūkiečių ir inteligentijos pasiryžimą įvykdyti partijos numatytus planus liudija jų komunistinio sąmoningumo ir gamybinio aktyvumo augimas. Savo darbais jie demonstruoja atsidavimą komunizmo idealams, socialistinei santvarkai, mūsų didžiajai Tėvynei. Didelį politinį ir gamybinį pakilimą atspindi vykstą partijos XXV suvažiavimo darbo kolektyvuose mitingai, kurių dalyviai raportuoja apie savo laimėjimus, karštai pritaria draugo Leonido Brežnevo pranešimo teiginiams ir išvadoms, priima didesnius socialistinius įsipareigojimus.

Džiugu pažymėti, kad, partijai kryptingai ugdant puikias moralines-politines ir dalykines tarybinių žmonių savybes, iš pagrindų pasikeitė jų dvasinis veidas, pakilo bendrojo išsilavinimo ir kultūrinis lygis. Dabar kas trečias žmogus, kuris dirba Lietuvos liaudies ūkyje, turi aukštąjį, nebaigtą aukštąjį arba vidurinį išsilavinimą. Galimybinėje veikloje vis glaudžiau, organiškiau jungiamas fizinis ir protinis darbas.

Draugai! Aktyvios ir iniciatyvios leninines užsienio politikos rezultatai, kovos už taikos stiprinimą, kurią mūsų partija ir Tarybų valstybė sutelktinai kovoja kartu su socialistinės sandraugos šalimis, baisiai džiugina visus tarybinius žmones, visus geros valios žmones pasaulyje. Mes matome, kaip stiprėja, vystosi ir gilėja socialistinių šalių draugystė, bendradarbiavimas ir veiksmų vienybė, kaip stiprėja tarptautinio komunistinio ir darbininkų judėjimo pozicijos.

Mūsų šalis garbingai vykdo savo internacionalinę pareigą, visada rėmė ir remia tautas, ginančias savo nacionalinę nepriklausomybę, kovojančias prieš kolonializmą ir neokolonializmą, už socialinę pažangą.

Priešinga kryptimi veikia maoistai, kurie išdavė socialistinio internacionalizmo principus, eina išvien su reakcingiausiomis pasaulio jėgomis. Mes smerkiame ir atmetame jų šmeižtą prieš mūsų partiją, prieš Tarybų Sąjungą ir kitas socialistines šalis, esame pasipiktinę jų ardomąja veikla prieš socialistinę sandraugą, revoliucinį judėjimą, jų siekimu didinti tarptautinį įtempimą. Lietuvos komunistai, darbo žmonės visiškai remia principingą mūsų partijos kursą Kinijos atžvilgiu, išdėstytą draugo Leonido Brežnevo pranešime.

Tarybų Lietuvos, kaip ir visos mūsų šalies, komunistai tvirtai pasiryžę ir ateityje daryti visa, kad darbo žmonės būtų auklėjami socialistinio patriotizmo ir internacionalizmo, bendranacionalinio tarybinių žmonių pasididžiavimo dvasia. Mes ir ateityje darysime visa, kad galėtų ir stiprėtų lenininė tautų draugystė — didžiausias socializmo iškovojimas.

Leiskite užtikrinti XXV suvažiavimą, mūsų lenininės partijos Centro Komitetą, kad respublikos partinė organizacija visada bus ištikimas, kovingas TSKP būrys, kad kartu su visa tarybine liaudimi Lietuvos TSR darbo žmonės savo jėgas, žinias ir patyrimą skirs mūsų partijos XXV suvažiavimo iškeltų naujų, didingų komunizmo statybos uždavinių įvykdymui.

DAVIKLIS PO ŽEME

Viena svarbiausių dabarties problemų — žemės drebėjimų prognozavimas. Žemės plutos įtempimą prieš žemės drebėjimą ne visada užregistruoja ir jautriausi seismografai. Estų geofizikai siūlo vietoj seismografo naudoti didelį požeminį gulsčiuką. Tokiu po žeme įtaisytu dviejų kilometrų plastmasiniu vamzdžiu, pripildytu skysčio, jie nustatė žemės plutos įtempimą prieš žemės drebėjimą. Gulsčiuko galuose įrengti davikliai ir užrašymo prietaisai, kurie registruoja silpniausius žemės plutos svyravimus. Išanalizavus užrašytąsias linijas, sprendžiama, ar yra rodančių artėjantį žemės drebėjimą.

Aleksys Churginas

REGIU TAVE

Pražilusį be laiko
pavojuose,
nevilty je
vilties nepraradusį,
gyvenimo kelių
barikadose
lig paskutinio
mirksnio kovojusį —
regiu tave
ore ir beorėje
erdvėj, kai knygą
savo nepaprastą,
dar niekados
per amžius neatverstą,
mąsliai rašyti
sėda Istorija,
kai šioj salelėje
visatos
degančios gairės
taip ryškiai matos!

AR DAR ATEISIU

Ar dar ateisiu
jūsų pasveikinti,
jaunų dienų
išvaikščiotos
nuokalnės,
ar su juokingu
vaikišku nuogąsčiu
vėl besutiksiu
savo meilę
metų nuskaidrintame
pavėny?
Seniai jūs
mano išmones gyrėte,
jas iškilniai
vadinote lyrika...
Ar bepajusiu
dar bent sykį
lengvą jos delno
prisilietimą?

NEPAPRASTI SVEČIAI

Prieš keletą dienų Jungtinėse Valstijose lankėsi Japonijos darbo unijų delegacija. Vizito tikslas — susipažinti su šios šalies darbo unijų judėjimu. Nuotraukoje [viduryje] svečius pasitinka Amerikos darbo unijų veikėjai Al H. Chesser ir K. B. Moore. Japonijos ir Amerikos organizuoti darbininkai turi daug bendrų reikalų. Deja, jų bendradarbiavimas nėra aukštai išsivystęs.

Už taiką balsą kelia milijonai

JUSTAS PALECKIS

Kai rašoma apie taiką, dažniausiai prisimenama daugelį karų, pergyventų žmonijos istorijos eigoje. Kaip kruopščiai suskaičiavo šveicarų mokslininkai, per 5000 metų žmonijos istorijos ligi 1960 metų įvykę 15 513 mažų ir didelių karų. Per tą laiką tiktai 292 metai praėję be karų. Kai kurie karai tęsėsi po 20-30 ir net 100 metų. Tačiau karas karui nelygu. Vien tik antrasis pasaulinis karas padarė daugiau nuostolių ir pareikalavo daugiau aukų, negu tūkstančiai praeities karų. O jei iškiltų pasaulinis karas su branduolinio ginklo panaudojimu, galima sakyti, kad visi praeities karai pasirodytų menkučiai palyginti su baisiausiais nuostoliais ir aukomis, kurias toks karas atneštų.

Pasibaisėtinai naikinimo pabūklai

Prisimenu šiurpius skaičius, skelbtus 1962 m. Maskvoje įvykusiame taikos šalininkų kongrese, kuriame man teko dalyvauti. Pagal autoritetingų Vakarų mokslininkų apskaičiavimą "branduolinės mirties potencialas" tada pasaulyje sudarė 250 tūkstančių megatonų sprogstamos medžiagos trinitruolo. Tai reiškia, kad kiekvienam žemės gyventojui buvo paruošta daugiau kaip 80 tonų sprogstamosios medžiagos. Tuo tarpu žmogui nužudyti užtenka mažytės kulkos, sveriančios keliolika gramų. . . O nuo to laiko branduolinių bombų ir raketų gamyba nesumažėjo, bet padaugėjo. Apskaičiuojama, kad tiktai vienos vandenilinės bombos sprogimo jėga daug kartų viršija naikinamąją jėgą visų kovos priemonių, kurios buvo panaudotos visuose karuose, įskaitant ir abudu pasaulinius karus!

Žymus kovotojas prieš atominę mirtį Amerikos mokslininkas Lainus Polingas savo knygoje "Daugiau nebeturi būti karų" spėjo, kad branduolinio karo atveju žūtų apie 800 milijonų žmonių. O ginklų išrandama dar baisesnių, pavojingesnių.

Tokia šiurpi tiesa apie šiuolaikinio pasaulinio karo galimus padarinius. Deja, tie Vakarų valstybių reakciniai politikai, kurie lengvai žaidžia įvairiomis provokacijomis, mėgsta balansavimą "ant karo briaunos", slepia tą tiesą nuo tautų. O kapitalo magnatai, kurie turi milžinišką pelną iš ginklavimosi, per savo įtakoje esančius politikus, per spaudą stengiasi palaikyti tarptautinį įtempimą, kur tiktai gali kursto įvairius konfliktus. Visa tai sudaro nuolatinį pavojų.

Neapskaičiuojamos ginklavimusi išlaidos

Nuo vis didėjančių ginklavimosi varžybų pasaulio tautos nukenčia ir be karo. Išlaidos ginklavimosi reikalams yra milžiniškos, jos slegia liaudies mases, trukdo jų gerovės kilimą. Pvz., vien NATO šalys per 25 metus ligi 1974 metų išleido ginklavimosi reikalams du trilijonus dolerių. Kiek tai gėrybių, kiek gyvenamųjų namų, mokyklų, ligoninių ir kitokių žmonėms reikalingų dalykų galima būtų už tokius pinigus sukurti.

Senas priežodis sako: jei patrankas gamina, tai jos šaudys anksčiau ar vėliau. Deja, ligi šiol tas priežodis pildėsi. Bet baisiausia būtų, jei jis išsipildytų branduolinių patrankų ir raketų atžvilgiu. Todėl geros valios žmonės visame pasaulyje trokšta, kad karams būtų padarytas galas, kad jokios patrankos nešaudytų, jokios bombos ir raketos niekur nekristų žmonėms ant galvų. Pati radikaliausia priemonė būtų — visiškas patrankų ir kitų ginklų gamybos sustabdymas ir esamų sunaikinimas, taikių santykių visame pasaulyje sukūrimas.

Už tą tikslą ir kovoja taikos šalininkai visose šalyse. Taikos idėjų įgyvendinimo siekia pirmiausia Tarybų Sąjunga ir kitos socialistinės šalys. Nuo pirmosios savo gyvavimo dienos paskelbusi kovos už taiką šūkį. Tarybų Sąjunga nuosekliai vykdo taikos gynimo politiką, iškeldama Jungtinėse Tautose ir kitose organizacijose vis naujus pasiūlymus tarptautinio saugumo ir taikos stiprinimo klausimais. Ypač svarbią reikšmę turėjo TSKP XXIV suvažiavimo paskelbtoji Taikos programa, kurios dėsniai iš esmės įvykdyti.

Taikos šalininkų skaičius gausėja

Džiugu, kad toji mūsų šalies ir kitų taikos siekiančių šalių politika susilaukia vis naujų laimėjimų. Nors ir pamažu, bet vis labiau artėjame į ginklavimosi varžybų apribojimą. Įsigaliojo sutartys dėl branduolinio ginklo bandymų uždraudimo įvairiose aferose, dėl branduolinio ginklo neplatinimo, pasiekti susitarimai tarp TSRS ir JAV dėl strateginio ginklo dalinio apribojimo, vyksta derybos dėl tolimesnių žygių ta kryptimi. Svarbus įvykis taikos stiprinimo labui buvo sėkmingo Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo Baigiamojo akto pasirašymas Helsinkyje.

Tarptautinio politinio įtempimo atslūgimas didina ir karinio įtempimo švelnėjimą. Tai vis svarbūs reiškiniai pakeliui į galutinį tikslą — visuotinį ir visišką nusiginklavimą. Nors tai dar tolimas tikslas, tačiau pasiektieji laimėjimai kelia viltį, kad išmintis nugalės visas kliūtis ir išgelbės žmoniją nuo tragiškiausios katastrofos, kokiu būtų termobranduolinis karas.

Atkaklioje kovoje už taiką didelę reikšmę turi visuomenės ir plačių liaudies masių pritarimas ir dalyvavimas joje. Taikos šalininkų organizuotas judėjimas, aktyviai prasidėjęs pokario metais, vis labiau plečiasi. Svarbų uždavinį, propaguojant taikos idėją, atlieka pasauliniai taikos šalininkų kongresai, kuriuose dalyvauja tūkstančiai taikos gynimo organizacijų atstovų iš daugelio valstybių. Įtakinga organizacija tapo 1950 metais įkurtoji Pasaulinė Taikos Taryba, kuri koordinuoja taikos šalininkų veiklą ir nuolat budi taikos reikalų sargyboje. Jos iniciatyva buvo suorganizuotos tokios plačiausio pobūdžio kampanijos, kaip parašų rinkimas po taikos gynimo dokumentais. Pavyzdžiui, po Vienoje priimtu atsišaukimu prieš atominį karą pasirašė 655 963 811 žmonių.

Liaudies masių dalyvavimo reikšmė

Apie didžiulę visuomenės ir liaudies masių dalyvavimo kovoje už taiką reikšmę L. Brežnevas taip pasakė Maskvos pasauliniame taikingųjų jėgų kongrese 1973 metais: "Mūsų branduoliniame amžiuje pasireiškia naujas, gilesnis tautų solidarumo kovoje už taiką jausmas ir kartu jaučiama jų bendra atsakomybė už pasaulio likimą. Šis jausmas — galinga besiplečiančios kovos už taikos stiprinimą, už tarptautinį saugumą paskaita. Galima tvirtai pasakyti, kad dabartiniai poslinkiai pasaulinėje padėtyje — tai žymiu mastu visuomeninių jėgų veiklos vaisius, iki šiol neregėto liaudies masių, rodančių didelį nepakantumą savivalei ir agresijai, nepalaužiamą taikos siekimą, aktyvumo rezultatas".

Pernai Leningrade įvykusioje daugiau kaip 100 šalių tautinių judėjimų už taiką Pasaulinėje konferencijoje iškeltas naujas sumanymas. Nutarta pradėti masinę kampaniją už ginklavimosi varžybų nutraukimą. Siekiama, kad už Pasaulinės Taikos Tarybos naujojo Stokholmo atsišaukimo tuo klausimu parėmimą pakiltų šimtai milijonų balsų visuose kontinentuose, visose šalyse.

Daugelį karų pergyvenusi, daug aukų ir nuostolių pakėlusi lietuvių tauta didžiai vertina taiką ir taikų tautų sambūvį. Kovos už taiką reikalas populiarus ir gerai suprantamas Lietuvos žmonėms. Vieningu pritarimu Komunistų partijos ir Tarybinės vyriausybės vykdomai taikos politikai bei savo įnašais į Taikos fondą Lietuvos liaudis nuoširdžiai dalyvauja taikos šalininkų judėjime, apimančiame plačius sluoksnius. Tad jos balsas vieningai įsilies į šimtų milijonų balsą, reikalaujantį baigti su ginklavimosi varžybų ir karų beprotybe.

Didelis nuostolis sveikatos reikalams

Kazys Katilius

Vilnius. — Vasario mėn. 20 po sunkios ligos staiga mirė Lietuvos TSR nusipelnęs gydytojas, ilgametis Vilniaus Darbo Raudonosios vėliavos ordino V. Kapsuko Valstybinio universiteto medicinos fakulteto fakultetinės chirurgijos katedros vedėjas, medicinos mokslų kandidatas, docentas Kazys Katilius.

K. Katilius gimė 1904 m. sausio mėn. 24 d. Kapsuko rajone, Degučių kaime valstiečių šeimoje. 1932 m. baigė Kauno universiteto medicinos fakultetą.

K. Katilius parašė daugiau kaip 30 mokslinių darbų, jis yra vienas iš "Klinikinės chirurgijos" vadovėlio autorių, jam vadovaujant ir konsultuojant, fakultetinės chirurgijos katedroje apgintos 5 disertacijos medicinos mokslų kandidato laipsniui ir 2 disertacijos medicinos mokslų daktaro laipsniui įgyti.

Už didelius nuopelnus liaudies sveikatos apsaugai ir aktyvią visuomeninę veiklą docentas K. Katilius apdovanotas aukštais vyriausybės apdovanojimais, jam suteiktas Lietuvos TSR nusipelniusio gydytojo garbės vardas.

Anglų svaro katastrofiška padėtis

Londonas. — Įvyko tai, ko niekas nesitikėjo. Ypatingai anglai to nelaukė. Pirmą sykį istorijoje anglų svaras nukrito žemiau dviejų amerikoniškų dolerių vertės. Kovo 5 dieną jo vertė tebuvo $1,975! Visoje šalyje didžiausias susirūpinimas. Tai parodo Anglijos ekonomikoje giliausią krizę.

J. O. Packevičiai ir jų dukrelė Vytautė

Mūsų giminės Lietuvoje

Žinoma, išgyvenus apie 60 ar daugiau metų emigracijoje ir jau įžengus į 9-tą dešimtį savo amžiaus, mažai turime savo amžininkų giminių — brolių bei sesučių — Lietuvoje. Lietuvoje, kaip ir Amerikoje, mūsų amžininkai išretėjo, išmirė. Daugelis jų gyvenimą sutrumpino ar visai atėmė tragiški lietuvių tautos istoriniai lūžiai. Taip ir mano ryštiai su giminėmis Lietuvoje nutrūko pokario metais. Bet kaip ir netikėtai per praėjusius penkerius metus tie ryšiai atsinaujino. Tik dabar jie yra jau su seserėčiomis, sūnėnais ir anūkais. Bet ir jų laiškuose skamba mano gimtasis kaimas Dapkiškiai, Gižų bažnyčia, Vilkaviškis, Marijampolė ir kiti jaunatvėje išvaikščioti takeliai ir keleliai.

Tikros mano sesutės, kurias palikau Lietuvoje — Ona ir Julė Pėstininkaitės — jau yra mirusios. Dabartinius mano ryšius atgaivino sesutės dukra Onutė Skinkytė, dabartinė Packevičienė. Šie mūsų sūnėnai ir seserėčios jau priklauso tai kartai, kuri sudaro pagrindą dabartinės visuomenės Lietuvoje. Jų gyvenimas yra analogiškas visai lietuvių tautai, kuri gyvena Lietuvoje. Ir jie gali autentiškai kalbėti savo tautos vardu, o ne tie, kurie bėgo iš socialistinės Lietuvos. Per 30 pokario metų išaugusi dar jaunesnė lietuvių tautos karta jau ateina prie šalies vairo.

Mano seserėčia Onutė Packevičienė, dar sykiu su tėvais, pačioje gyvenimo jaunatvėje išgyveno tragiškiausius momentus lietuvių tautos istorijoj. Su tėvų, ypač motinos didelėmis pastangomis ir materialine parama, dar buržuazinėje santvarkoje Onutė siekė aukštojo mokslo ir tapo mokytoja. Jos amžiuje atėjo 1940-ti metai, kai Lietuva pasirinko eiti socializmo keliu. Paskiau sekė (1941) žmogžudiškas antrasis pasaulinis karas, hitlerinė Lietuvos okupacija, o dar vėliau — pokario klasinė kova, banditų žudynės. Tai vargo, kančių, nedateklių ir baimės laikotarpis! Dabar seserėčia Onutė, jau su pažeista sveikata, peržengus 5 dešimtis metų, išėjo į pensiją. Ji rūpinasi keturiolikinės savo dukrelės Vytautės išauklėjimu ir mokslinimu.

Savo jaunystės ir motinos išgyvenimus Onutė vaizdingai pasakoja savo laiškuose. Ji matė karo ugnį, kai bombos krito jų kieme, griovė pastatus. Ji rašo: "Nežinau, kaip mes tai iškentėme ir likome gyvi". Tačiau istorijos procesas vystėsi greitai. Atėjo 1944 metai, fašistinis vokiečių frontas pradėjo žlugti, traukėsi atgal ir viską vėl griovė, degino, kas buvo pakeliui. Tą momentą Onutė sekamai prisimena: "Daug kas pasimetė su sąžine. Frontas stūmė priekyje savęs ir gyventojus. Baimė būsimų žutbūtinių kovų daug ką nubloškė į Vakarus. Tačiau mes visi likome čia (tuomet Marijampolėje), nes mūsų mamytė pareiškė, kad liksime savo gimtinėje".

Taigi, tie mūs tautiečiai giminės, kurie pasiliko Tėvynėje, išlaikė ir savo tautos istorinį sunkmetį. "Šiandien — rašo seserėčia — visi mūs giminės gyvena gerai ir neprašo paramos".

Kaip mokytoja, Onutė Packevičienė dirbo jau socialistinėje santvarkoje. Ji dirbo ir kultūrinio švietimo darbą, plačiai susipažinus su lietuvių literatūros istorija, savo tautos patriotė, humanistė. Vienname laiške Onutė rašo: "Dar daug yra išpuikimo, nejautrumo ir neapykantos kitam žmogui. Su šiomis piktžolėmis aš nuo pradžios pedagoginio darbo kovojau ir dabar kovoju".

Čia ji teisi — tos "piktžolės" — tai praeities liekanos, prieš jas kovoja Lietuvos Komunistų partija ir valstybės vadovybė. Su laiku visokios atgyvenos išnyks. Ims viršų brolybė ir lygybė.

Žinoma, kitokią gyvenimo atmosferą juntame laiškuose jaunesniųjų sūnėnų ir seserėčių, kurie atėjo kiek vėliau į gyvenimą, mokėsi jau socialistinėje Lietuvoje. Tad pokalbį pradedame su kita giminių šeima. Štai mano motinos brolio Šlamiškio dukra Katrina, gimusi ir augusi artimoje mano kaiminystėje, Dapkiškių kaime, dabartinė Baltuskevičienė, gyvena Kaune. dar man mokėjo. Žinote, kad kė aukšto mokslo. Vienas gydytojas, kitas — literatas. Pusseserės sūnus Dr. Algirdas Baltuškevičius rašo man, kad pradžioje 1976 metų jis lankysis JAV. Jis žada paviešėti New Yorke, Chicagoje, San Francisco, Los Angeles, na, gal ir Miamyje. Tai džiugi žinia. Aš ir šeima laukėme tos progos susitikti, pasimatyti ir plačiai pasikalbėti su atvykusiu iš Lietuvos mūsų dar nematytu sūnėnu. Mūsų norai buvo realizuoti.

Dr. Algis Baltuškevičius paviešėjo virš savaitę Miamyje. Vasario 4 d. jis išskrido New Yorkan, o iš ten grįžo Tarybų Lietuvon. Žinoma, Algiui galėjo būti ne taip maloni viešnagė mūsų namuose, nes tuo metu jo dėdienė M. Bovinienė ligos priversta, gulėjo ligoninėje. Dr. Baltuškevičius ją aplankė ligoninėje. Tačiau dėka Gabrėnų, mūs dukros Frances ir kitų draugų, mūsų giminaitis visgi turėjo progą pasidairyti Miamio apylinkėje ir pajusti Floridos atmosferą.

Dr. Algis Baltuškevičius visai jaunuoliškas, gražiai išaugęs, aukštas vyras, malonus pokalbiuose. Jis išsimokslinęs jau tarybinėje santvarkoje. JAV jis domėjosi sveikatos apsauga, gydymo sistema. Dr. Algis susitiko su lietuviais gydytojais, aplankė kai kurias mūsų šalies medicinos institucijas, teiravosi įvairių ligų gydymo metodais. Jam buvo neįprasta , kad turtingoje Amerikoje žmogus tik sulaukęs 65 ar daugiau metų, įeina į mūs "medicare" kategoriją — gauna ligoninės ir gydymo nuolaidas. Daktaras pasakė, kad dabartinėje Lietuvoje, kaip ir visoje Tarybų Sąjungoje, žmonės gydomi nemokamai. Ir dar daugiau: — Pas mus — Dr. Baltuškevičius pasakė — bile amžiaus darbininkas, kuriam gydytojas išrašo reikalą dėl susirgimo išlikti iš darbo, gydytis namuose ar ligoninėje, tai ne tik gydmas jam nieko nekainuoja, bet dar jis gauna ir atlyginimą (mokestį) už iš darbo išliktą laiką. Vadinasi, sirgimas ir gydymąsis ligoniui nesudaro jokių nuostolių, kuomet mūsų šalyje ligos, sirgimai atima visas žmogaus sutaupas.

Dr. A. Baltuškevičius yra medicinos mokslų kandidatas, vidaus ligų ir reumatologijos specialistas, dirba Kauno Medicinos Institute. Be savo pedagoginio, praktinio ir mokslinio darbo, priklauso "Žinijos" draugijai ir dažnai skaito visuomenei paskaitas įvairiais sanitarinio švietimo klausimais, kaip reumato ir sąnarių ligų profilaktika, aiškina, kad rūkymas, alkoholis daro žalą žmogaus sveikatai.

Vadinasi, Dr. A. Baltuškevičius yra aukšto mokslo gydytojas ir kovotojas prieš žmogaus sveikatai kenksmingus įpročius. Mūsų pokalbyje iškilo ir toks klausimas: Sakau, juk yra žinoma, kaip buržuazinėje Lietuvoje buvo ir dabar yra JAV sunku darbo žmonių vaikams pasiekti aukštojo mokslo profesiją. Tai kas, ar tėveliai kompensavo Jūsų mokslo lėšas? — O ne — atsakė svečias — dar man mokėjo. Žinote, kad mokslas socializmo santvarkoje neperkamas už pinigus — čia yra visuomenės reikalas.

Socializmo šalyse nėra ir to blogio kaip bedarbė, infliacija, skurdas. Šios kapitalizmo sistemos ligos gimdo vagystes, turto grobstymus, ginkluotus plėšikavimus ir kitus kriminališkus nusikaltimus. Tai čia, kasdieniniam gyvenime, išryškėja socializmo sistemos pranašumas.

V. Bovinas

Iš kairės Dr. Algis Baltuškevičius, žmona Elenora ir jo tėvai.

MELO TRUMPOS KOJOS

Jėzuitiški metodai

Kasdien vis labiau gausėja įtempimo mažinimo politikos šalininkų gretos. Tuo pačiu Vakaruose mažėja žmonių, kurie tiki susikompromitavusių antikomunistų idėjomis, įvairiais sovietologų — taip vadinamų Tarybų šalies "žinovų" — prasimanymais.

Su tiesa ir realiais faktais buvo priversti skaitytis ir "Britų enciklopedijos" leidėjai. Dabar skaitytojas, atsivertęs naują "Britų enciklopedijos" laidą, gali rasti ir dalį objektyvių, tikroviškų žinių apie tarybines respublikas.

Kai tiesa prasiveržia pro tiršto melo miglą, atrodo vertėtų tik džiaugtis. Taip daugelis ir daro. Deja, ne visi.

Piktą propagandinį triukšmetį sukėlė lietuviškieji buržuaziniai nacionalistai, gyvenantys už Atlanto: labai jau jiems nepatiko teisybė apie Tarybų Lietuvą, jos galingą ekonominį ir kultūrinį suklestėjimą broliškų tarybinių respublikų šeimoje.

Niujorke leidžiamas buržuazinių nacionalistų laikraštėlis "Darbininkas" išspausdino "protestą". Jo autorius, piktai puldamas enciklopedijos straipsnį apie Tarybų Lietuvą, reikalauja iš enciklopedijos leidėjų "mokslinio objektyvumo" ir čia pat rašo: "Jau pati straipsnio antraštė yra blogai surinkta. "Lietuvos Tarybų Socialis inės Respublikos" iš viso nėra". Argi jis nepanašus į žmogų, kuris, žvelgdamas į skaisčią saulę, jos nemato!

Kitas rašeiva, ieškodamas naujų "mokslinių argumentų, it skęstantis griebiasi šapo. Jis rašo: "enciklopedijos šališkumas lengvai pastebimas net tokiuose mažuose dalykuose, kaip Vilniaus aprašymo papildymas naujos miesto aikštės nuotrauka".

Kodėl jis taip galvoja? Mat, jam viskas, kas naujo ir gražaus pastatyta Lietuvoje Tarybų valdžios metais, yra tik krislas vyzdyje. Šitam rašeivai ir į jį panašiems mieliau būtų matyti varganą Lietuvą, tokią, kokią jie paliko, bėgdami į užjūrius nuo liaudies rūstybės.

Atsirado ir tokių, kurie neradę ka "taisyti", vis tiek veikia: "išsiuntėme 30 laiškų Vašingtono bibliotekoms ir mokykloms, prašydami, kad jos nepirktų "Britų enciklopedijos". Ką gi, tiesa visada buržuaziniams nacionalistams akis bado.

Triukšmavo, triukšmavo, o rezultatai, kaip ir visoje lietuviškųjų buržuazinių nacionalistų veikloje, — tik muilo burbulas. Savo atsakyme lietuviškiesiems buržuaziniams nacionalistams "Britų enciklopedijos" redaktorius pareiškė, kad "pastarųjų mėnesių laikotarpyje nieko neatsitiko, kas mane priverstų pakeisti nuomonę, jog enciklopedijoje išspausdinti penkiolikos tarybinių respublikų aprašymai nėra parašyti sąžiningai ir objektyviai".

Kitokio atsakymo ir negalėjo gauti saujelė lietuviškųjų buržuazinių nacionalistų. Nes jų prasimanymai yra akivaizdūs — baltais siūlais siūti.

Vytautas Žeimantas

GYDO RADIJO BANGOS

Amerikiečių mokslininkas T. Basetas pranešė apie sėkmingą radijo bangų pritaikymą visiškai naujoje srityje. Radijo bangos pagreitina kaulų suaugimą. Ankstesnių eksperimentų metu gyvūnų kaulų lūžiai sugydavo maždaug perpus lėčiau. Naujasis metodas nudžiugino tyrinėtojus ir klinikinių tyrimų metu. Gydant radijo bangomis devynerių metų mergaitę, trejus metus išgulėjusią ligoninėje, jos kaulai suaugo per tris mėnesius.

VOKIETIJOS LIETUVAITĖS ĮSPŪDŽIAI

Lietuviškas dienoraštis

HANNA BLUME

[Tesinys iš praeito numerio]

Trečiadienis 9.7.

Pradedame ekskursiją po Paveikslų Galeriją, joje daug grafikos darbų, kieme išstatytos skulptūros.

Nedideliame parke apžiūrime paminklą Donelaičiui, sukurtą pagal jo iškastų palaikų kaulų formą. 1974 metais ji atidengė profesorius Korsakas.

Dabar kelias veda į Aukštąją muzikos mokyklą. Mus priima dekanas ir turime progą pasiklausyti smulkaus pasakojimo apie šią nuostabią mokslo įstaigą. Mokyklos choras pademonstruoja savo meistriškumą, atlikdamas keletą naujų dainų, mes atsilyginame karštais plojimais, atsisveikinimui gauname gėlių.

Dairomės po senamiestį, daugely vietų jis restauruojamas. Nuo aukšto namo terasos klajoja mūsų žvilgsniai toli po miestą, uostą, pasiekia marias, Neriją ir net pačią Baltiją.

Naujo Klaipėdos gyvenamojo rajono moderniame restorane pavaišina prašmatniais pietumis.

Važiuojame į Palangą, nutolusią nuo Klaipėdos maždaug 25 km atstumu. Gintaro muziejų reikia būtinai aplankyti, tai vienintelis tokios rūšies muziejus pasaulyje! Įvairių spalvų ir formų gintaras, neapdirbtas, o taip pat paverstas į gražius papuošalus. Kokią moterį, tai nesužavėtų!

Ketvirtadienis 10.7.

Mūsų mažas autobusas atveža prie kelto, su kuriuo, perkirtę marias, pasiekiame Neriją. Apie valandą laiko važiuojame per pušynus, pralekiame pro mažus žvejų kaimelius, tarp medžių žvilgsnis pagauna tai atvirą jūrą, tai marias. Pravažiuoti mašina čia reikalingas tam tikras leidimas, nes kitaip greitai būtų padaryta šitam gamtos draustiniui nepataisoma žala, pažeista pusiausvyra.

Nidoje pirmiausia aplankome, pasislėpusį tarp medžių. Tomo Mano vasaros namelį, dabar muziejų. Nuo aukšto kranto atsiveria stebuklingas vaizdas į marias. Netoli bažnyčios, kurioje įrengtas kraštotyros muziejus ir kartais vyksta koncertai, stovi ant sausumos didelė kuršių valtis. Senose nebenaudojamose kapinėse nuobodžiai rymo, palinkę nuo metų naštos, mediniai kryžiai.

Buvusiame žvejų namelyje, kuris yra pilnai įrengtas, virš lovos kabo užrašas: "Iki čia mus atvedė Dievas". . .

Be abejo, mės dar turime aplankyti didžiules apie 80m aukščio kopas. Basi bėgame per karštą švytintį smėlį, pavargę sustojame ir leidžiame labiausia iš mūsų sportiškai pasiruošusiems užkariauti aukščiausią tašką. Per poilsio valandėlę turime galimybę "lietuviškai" pasimaudyti: vyrai ir moterys išsidėsto atskiromis grupelėmis ant smėlio, vos keli išdrįsta įlisti į šaltą vandenį: tiktai 10 laipsnių "šilumos". Aš tuo pilnai įsitikinu, pasimaudžius. Saulė nudžiovina ir vėl sušildo mane. Ar tai nenuostabu! Kad taip galima būtų čia pasilikti!

Bet kažkada reikia ir papietauti. 16 val. vykstame į Vilnių. Prieš akis ilga kelionė. Nerijoje aplankome Liudviko Rėzos garbei pastatytą paminklą. Jis rūpinosi kopų sutvirtinimu ir apželdinimu ir, kur anksčiau buvo vien smėlis, jo dėka šiandieną vešli žaluma. Keltas pristato į Klaipėdą ir traukiame namų link. Apie 40 kilometrų nutolusioje nuo Klaipėdos Priekulėje gyvena rašytoja Ieva Simonaitytė. Mums pasitaikė maloni proga aplankyti ją namuose. Sukaupusi dvasines jėgas, energiją, rašytoja stengiasi nugalėti visas ligas. Nuoširdžiai pasikalbame.

Keliaujame toliau. Trumpai sustojame Šilutėje, kiekvienas iš mūsų bando greit surasti vaikystės draugus. Stabtelim mažame kaimely, vienas iš mūsų čia užaugo . . . Pirmyn . . . Prie patplento gandrai: vieni skrenda, kiti tupi lizde ant stogo, dar kiti braido po pievas, pas mus vargu ar dar . . . Kurį laiką važiuojame Nemuno krantu. Žvilgsnis į Rambyną, žiloje senovėje šventą Lietuvos kalną, tolumoje matosi Tilžė . . . Kaunas . . . viskas pasilieka užpakaly . . . akys pavargsta . . temsta . . tai buvo irgi labai įtempta dieną. Apie vidurnaktį parsirandame į viešbutį, kol kas dar nakvoti . .

Penktadienis 11.7.

Iš ryto užeina pasižiūrėti ar mes dar gyvi. Taip, viskas tvarkoj. Tuomet ant kojų! Paskutinę dieną reikia tinkamai išnaudoti!

Petro ir Povilo bažnyčioje aš pirmą kartą. Vidus apšviestas prožektoriais, vyksta filmavimas. Gimsta meno kūrinys, nors tas ir trukdo žmonėms melstis.

Grįžtame pėsti iki Katedros, apžiūrime Paveikslų Galeriją. Po to savistoviai vaikštome po parduotuves, reikia gi išleisti pasilikusius pinigus. Drauge pietaujame viešbutyje. 16 val. oficialus atsisveikinimas dalyvaujant spaudos atstovams (žinoma ir su šampanu). Kiekvienas bendrais bruožais papasakojame apie labiausiai įsiminti nus įspudžius. Atsisveikinimui gauname dovanų: daug plokštelių, gintarinius papuošalus moterims, kaklaraiščius vyrams, brošiūrų. Keičiamės adresais, galų gale, reikia sustiprinti senas pažintis, užsimezga nauji kontaktai. Praėjus dviems valandoms, tariame ne sudie, bet iki pasimatymo!

Pasistipriname kava pas savo bičiulius ir vykstame pasižiūrėti koncerto — konkurso, čia sprendžiamas klausimas, kuris saviveiklinis kolektyvas gaus teisę parodyti savo meistriškumą per artėjančią Dainų šventę. Kai kurios choro atliekamos dainos yra palydimos instrumentine muzika, dainininkai ir šokėjai apsirengę žavingais drabužiais.

Mes dar padarome išvyką prie "Žaliųjų ežerų", poilsio zona šalia miesto. Savaime aišku, kad negalime atsispirti pagundai pasiirstyti valtele ir ant vandens pergyvename savotišką intermezzo. Paskutinį vakarą Vilniuje praleidžiame pas savo draugus, kurie mums visą laiką rodė didelį dėmesį ir kurie užkariavo mūsų simpatijas.

Šeštadienis 12.7.

Reikalas rimtas: privalome susikrauti lagaminus. Turime būti pasiruošę tam atvejui, kad pravažiuojančiame 12 val. tarptautiniame traukinyje atsiras laisvų vietų. Dėja, jų neatsirado.

Mes galime išvykti greičiausiai 15 valandą, tiesa, šitas traukinys eina tik iki Rusijos-Lenkijos sienos: Kuznicos.

Turime laisvo laiko ir aplankome neseniai atidarytą Liaudies meno parodą, kurioje nepakartojamos drobės, medžio drožiniai ir paveikslai priverčia mane pamiršti būsimąją kelionę.

Pagaliau mes traukinyje, sėdime ant plačių madinių suolų. Karšta, kaip pirtyje. Atneša arbatą, trupučiuką atgaivina. Apie likusią kelionės dalį reiktų pasakyti, kad ji buvo su nuotykiais, kadangi keliavome ne pagal tvarkaraštį, o daugiau pagal kompasą, jau bent nuo Kuznicos. Net trys traukiniai vežė mus į Vakarus, kol ankstyvą liepos 13 dienos rytą pasiekėme Varšuvą, čia paskutinę minutę įšokome į pravažiuojantį traukinį per Frankfurtą prie Oderio, Berlyną, Helmstedtą, Hanoverį ir t. t. Dabar galėjome pailsėti ir pamiegoti. Pusę aštuonių vakarę pagaliau, atvykome į Hanoverį, kur mūsų keliai išsiskyrė.

Ar jau pavargai, brangus skaitytojau? Na, mes buvome irgi pavargę. Nežiūrint į tai, stengėmės viską įsidėmėti, ką mums rodė. Šis pasakojimas yra tik trumpa įspūdžių santrauka. Smulkiau yra dar daug kuo pasidalinti.

Man ši kelionė buvo pirma pažintis su Lietuvos kraštu ir jo žmonėmis, kuri pažadino norą labiau jį suprasti ir vėl aplankyti.

Su dėkingumu aš prisimenu . . . .

● PIRMOJI MOTERIS ANT „PASAULIO STOGO"

35-erių metų namų šeimininkė japonė Junka Tabei — pirmoji moteris, užkopusi į aukščiausią pasaulio viršukalnę — Everestą. Paskutinius 348 m Junka kopė šešias su puse valandos. 50 m nuo viršūnės ji įstrigo sniege. Jai padėjo palydovai šerpai. 50 min. alpinistė išbuvo ant „pasaulio stogo", kol pranešė apie savo pergalę kitiems ekspedicijos dalyviams, laukusiems tarpinėje stovykloje. Šį savo žygį japonų alpinistė skiria Tarptautiniams moters metams.

Vienas iš ilgiausių ištarnavusių ambasadorių

Nuotraukos kairėje Tarybų Sąjungos ambasadorius Anatoly Dobrynin su žmona Irina. Jie susitinka ir sveikinasi su amerikiečiais Mr. ir Mrs. Paul Mellon Washingtone National Gallery per dailės kūrinių iš Leningrado parodoj. Įdomu tas, kad šias aukštas ir atsakingas diplomatiškas pareigas Dobryninas eina jau keturiolikti metai. Paprastai, ambasadorių tarnybos daug trumpesnės. Abudu Dobryninai Washingtone diplomatų rateliuose labai populiarūs. Nepaprastai draugiški sueigose.

Dailininkų dirbtuvėse

Linijų ir ritmų pasaulyje

Brone Jokūboniene

Dailininkė Bronė Valantinaitė-Jokūbonienė svetingai atveria savo dirbtuvės duris ir, parodžiusi naują, ant stalo gulinti sieninio kilimo eskizą, nusišypso. Nusišypsau ir aš: mat, prie monotipijos "Vasara" aptikau dailininkę besidarbuojančią ir prieš keletą metų . . .

— Aš vis grįžtu prie šios temos, — sako B. Jokūbonienė, — bandau vasarą įprasminti kaip kažką nesibaigiančio, amžino. Kaip žmogaus laimę, kuri, mano požiūriu, yra amžina — žmogus turi būti laimingas. Aš komponuoju penkias žmonių figūras, mano supratimu, laimė — tai darni šeima, kūryba, pats gyvenimas.

Vėl sutartinai nusišypsom: sieniniai kilimai, gobelenai "Pegasas", "Kriauklės" ir batika "Koralai" — tai irgi dailininkės šeimos simboliškas įprasminimas.

B. Jokūbonienė uždeda plokštelę, pasigirsta skaidrūs, krištoliniai Mocarto 40-osios simfonijos garsai. Dailininkės veidas pasikeičia, ir jaučiu, kaip muzika sukelia jai kitus, vaizdu išreiškiamus ritmus. Mocarto kūrinys tartum atliepia jos pačios kūrinio esmę.

— Aš negaliu kurti, remdamasi vien racionalia mintim, mane turi užvaldyti atitinkama nuotaika, — sako dailininkė.

Emocionalumas, visumos pojūtis, harmonija, linijų bei spalvų ritmika — būdingiausi B. Jokūbonienės kūrybos bruožai. Tai liudija ir ką tik užbaigta didelio formato batika "Žydėjimas". Ne vien augalų siluetai, bet ir spalvų dėmės čia ritmiškos, susijungią į harmoningą visumą. Matyt, ritmo jausmas dailininkei įgimtas, nes jau pirmuosiuose jos darbuose (plakatuose) pastebima ritminė darna, spalvos kultūra, apibendrinimas. Plakatai "LTSR Valstybinis liaudies dainų ir šokių ansamblis" (1951). "Įsėkime laiku ir gerai" (1957) tapo šio žanro pavyzdžiais: juose labai taupiomis išraiškos priemonėmis pasiekta didelės meninės įtaigos.

Savita B. Jokūbonienės meninė mąstysena atsispindi ir estampuose, kuriuos ji pradėjo parodose eksponuoti 1958 m. Pirmuosiuose linoraižiniuose "Pirčiupių tragedija" (1958), "Senutė iš Žemaitijos" (1958) bei Kolūkietė" (1962) raiški išilginta linija, meninė frazė lakoniška ir dekoratyvi.

Dailininkės posūkį į laisvesnį linijų bangavimą, subtilesnę minties bei formos darną ženklino jos spalvotos monotipijos. 1966 m. respublikinėje parodoje išsiskyrė monotipijų ciklas "Žydrosios baladės", kuriame spalvų gama, autorės fantazija, romantiška nuotaika ir kažkoks jaukus, tik jai vienai būdingas pasaulis atsivėrė laisvai, nevaržomai. Šis ciklas B. Jokūbonienės kūrybiniame kelyje buvo etapinis. Tiesa, vėliau ji sukuria dar keletą ciklų — "Lietuva" (1968), "Gyvenimo laikai" (1969-1970), impresijas iš kelionės po Italiją — "Umbrijos kalnai", "Freskos", "Tivolio fontanai" (1969), bet vis grįžta prie "Žydrųjų baladžių", kurių kūdikis ir minėtoji "Vasara". Monotipijose brandintas mintis, nuotaikas dailininkė vysto sieniniuose kilimuose, batikoje.

Suvokusi plačias tekstilės meninės ir techninės išraiškos galimybes, B. Jokūbonienė drąsiai žengė į šį dailės barą. Jos batikose "Laivai" (1966), "Pušys" (1967-1968), "Lietus" (1972), "Koralai" (1974), "Žydėjimas" (1975) sprendžiama ne tik formos, dailininkės žodžiais tariant, — "balto ant juodo ar balto ant balto" problema, bet ieškoma ir prasmingos filosofinės minties. Antai batika "Lietus" — tarsi aliuzija į moteris, saugančias savo trapią laimę, "Žydėjimas" — gamtos amžinumo, jos atsinaujinimo įprasminimas.

Ypač daug erdvės minčiai teikia sieniniai kilimai, gobelenai, kurių pirmieji — "Šešėliai smėly" (1968), "Žiema" (1968) irgi gimė monotipijų poveikyje. Jie patraukia spalvų darna, kompozicine vienove ir optimistiniu žvilgsniu į pasaulį. Gobelenai spręsti vertikalių linijų komponavimo principu: vėlesniuose darbuose atsiranda tos grynai B. Jokūbonienei būdingos horizontaliosios linijos, kurių nesumaišysi su niekuo kitu. Susipindamos tarpusavy, paklusdamos šviesos ir šešėlių žaismui, ritmiškai banguodamos, jos kuria ekspresyvumo, erdvės įspūdį; tokie gobelenai muzikalūs, lyriški. Tai ypač pasakytina apie "Pegasą" (1968), "Žirgus" (1969), "Ąžuolus" (1970), "Kopų tolius" (1971), "Saulėlydį kopose, Feniksą" (1971), "Uolas" (1972), "Jaunystę" (1972) bei praėjusių metų darba "Vėlas" (1975), kur gyvos, judančios erdvės įspūdis toks stiprus, jog neabejoji dailininkės talentu, suradusiu savo pasireiškimui itin dėkingą dirvą.

— Mane seniai domina erdvės ir laiko problema. Aš stengiuosi suvokti savo epochos, laiko santykį su pačia savimi ir visa tai įprasminti kūryboje, — sako B. Jokūbonienė.

Dailininkė aktyviai dalyvauja respublikinėse, sąjunginėse ir užsienyje rengiamose tarybinės dailės parodose. Be to, ji yra suruošusi šešias personalines parodas: 1964 m. Vilniuje — grafikos: m. Vilniuje ir 1971 m. Kaune — grafikos ir dekoratyvinių audinių: 1972 m. Vilniuje — dailės kūrinių: 1973 m. Taline ir Tartu — kilimų, 1973 m. Panevėžyje — dailės kūrinių.

Bronė Jokūbonienė neabejinga viskam, kas susiję su nūdienių žmogum, kas įprasmina jo egzistenciją žemėje. Ji vienodai aistringai, su pilietine atsakomybe kalba apie jaunimo auklėjimą ir pasaulinio meno reiškinius, nuoširdžiai džiaugiasi jaunųjų dailininkų kūrybiniais pasiekimais ir piktinasi paviršutiniškumo — meninės individualybės ženklo — ji ieško ir kitų kūrėjų darbuose. Ir nuoširdžiai džiaugiasi suradusi.

Emilija Balionienė
M. Baranausko nuotr.

Grupe veikėjų St. Petersburg, Fla., kurie darbavosi prie filmų rodymo parengimo, su svečiais.

St. Petersburg, Fla.

Vasario 21 LSC salėje įvyko LLD 45 kp. ispūdingas pobūvis. Jis buvo garsinamas spaudoje ir susirinkimuose, kad šį mėnesį turėsime progą pamatyti filmus iš Tarybų Lietuvos. Vasario 21 d. klubo salė prisipildė pilnutėlė publikos. Pirmiausia mūsų šeimininkės pateikė pietus.

Po pietų Salomėja Narkėliūnaitė, sutvarkiusi filmų rodymo aparatą, papasakojo, kad 1975 m. ji lankėsi T. Lietuvoje ir susuko iš Šokių ir Dainų šventės filmą. Ji per garsiakalbį aiškino įvairius Lietuvos vaizdus ir pavadinimus.

Filmas susidėjo iš keturių dalių. Įdomu buvo pamatyti, kaip dabar Lietuvos žmonės gerai nusiteikę, tautiškai pasipuošę, su daina ir šokiais atšvenčia įvairius atžymėjimus. Kuopos pirm. Adelė Pakalniškienė dėkojo Salomėjai už filmo parodymą.

Pabaigai Dainos mylėtojų Choras, vadovybėje Adelės Pakalniškienės padainavo keletą dainelių. Pijaninu akompanavo W. Žukas.

Reikia priminti, kad pobūvyje turėjome svečių iš Tarybų Lietuvos, kinematografą Robertą Vėbrą. Svetys paprašytas pakalbėti. Jis sakė: "Man malonu su jumis susipažinti ir praleisti draugiškai popietę". Linkėjo visiems geriausios sekmės. Robertas Vėbra gyvena Vilniuje su savo šeima. Jau trečias mėnuo vieši J.A.V. Jis aplankė savo tėvelius, gyvenančius Hot Springs, Ark. Dar mano pakeliauti plačiau po J.A.V. Linkiu jam geriausios sekmės.

Klubo veikla

Vasario 28 d. klubo pobūvis buvo pasekmingas, nes turėjome svečią solistą iš Worcester, Mass., Al. Daupšą. Vietinė publika ir svečiai iš toliau užpildė klubo salę.

Pirmiausia buvo pateikti pietūs. Al. Aleknienė pristatė svečius. Po pietų klubo pirm. V. Bunkus sveikino visus, dėkojo už skaitlingą atsilankymą, pranešė, kad šios dienos programa bus graži, nes turime svetį dainininką iš tolimos Šiaurės. Toliau pristatė Adelę Pakalniškienę vesti programą. Adelė pristatė solistą Al. Daupšą.

Pirmiausia Albertas pasveikino visus. Sakė: "Čia suradau daug senų pažįstamų. Labai man malonu su jumis pasimatyti, pakalbėti".

Toliau sekė dainos. Pianinu akomponavo Helena Janulytė.

Jis dainavo šias dainas: "Augau aš pas tėvelį", "Mano laivas", "Ar pameni?", "Gale Ulyčios", "Bernuži,nevesk pačios" ir meilės dainą angliškai.

Albertas dainavo gražiai, balsą valdė puikiai.

Turime vilties, kad Al. vėl kuomet nors aplankys mūsų kampelį. Jis buvo palydimas gausių ir nuoširdžių publikos aplodismentų.

Pabaigai Dainos Mylėtojų Choras padainavo keletą dainelių. Akomponavo Walteris Žukas. Po programos buvo šokiai.

Mūsų ligoniai

Tille ir Juozas Lukai buvo nuvykę aplankyti draugus. Tille lipdama laiptais parpuolė ir nuo peties iki alkūnės dešnės rankos kaulas skilo.

Daktaro sutvarstyta gydosi savo namuose.

W. Dubendrio šeimininkė Elzbieta Kairaitienė staiga susirgo, ir greitosios pagalbos buvo nuvežta į Rutland ligoninę. Sveikata tiriama. Linkiu ligoniams greit ir pilnai susveikti.

Pranešimai

Kovo 20 d. LLD 45 kp. pramoga — pietūs 12 val., po pietų šokiai.

Kovo 27 d. klubo pramoga — pietūs 12 val. po pietų šokiai.

Įvyks klubo salėje, 314 15th Ave. South.

Prašom visus dalyvauti.

V. Bunkienė

Kultūros paminklų apsaugai

Gausu kultūros paminklų Švenčionių rajone. Šiuo metu jo teritorijos ribose valstybės apsaugon paimti 222 kultūros, 18 istorinių, 40 archeologinių, 131 architektūros ir 33 dailės ir mažosios liaudies architekūros paminklų. Pernai į kultūros apsaugos paminklų sąrašą įtraukti 4 nauji paminklai. Tai Baltikio pilkapiai, senosios Švenčionių kapinės, kuriose palaidoti okupacijos metais hitlerininkų nužudyti tarybiniai piliečiai, paminklas partizanui Viliui Kudabai, LLKJS Švenčionių apskrities pogrindinio komiteto sekretoriui, ir paminklinis akmuo partizanų būrio "Bičiuliai" stovyklai Labanoro girioje.

Rajone surinkta medžiaga beveik apie visus istorinius paminklus, užrašyti padavimai apie Cirkliškio ir kitus piliakalnius. Kultūros paminklų apsaugai vadovauja rajoninių kultūros namų vyr. metodistė Gražina Garlienė. Ji subūrė nemažą visuomeninį aktyvą.

P. Balsys
"Tiesos" tarybos
Švenčionių rajone
pirmininkas

GRAND RAPIDS, MICH.

Sveikinimas

TARPTAUTINĖS MOTERS DIENOS — KOVO AŠTUNTOSIOS PROGA

Sveikinu visas pažangias moteris, kovotojas už taiką, už darbininkų reikalus visame pasaulyje.

Ypatingai sveikinu viso pasaulio pažangias Lietuves moteris.

P. V. GASPARIENĖ

Miami, Florida

Būrelis miamiečių ir fortlaudertiečių, po filmų rodymo, su svečiais.

Lietuvių Literatūros Draugijos 75 kuopos susirinkimas ir pietūs įvyko vasario 25 d. L. S. Klubo svetainėje. Diena pasitaikė lietinga, tai publikos susirinko mažiau negu paprastai. Buvo išduoti raportai iš bazaro, kuris įvyko sausio 28 dieną, ir iš filmų rodymo popietės vasario 22 d. Turėjome svečią iš Lietuvos Robertą Vėbrą, kuris po susirinkimo buvo pakviestas pakalbėti. Jo kalbos visi labai atidžiai klausėsi. Po to ėjo draugiškas pasikalbėjimas.

Minėtas LLD 75 kp. bazaras buvo gana sėkmingas. Bazaro rengimo komisijoj buvo M. Friberg, A. Aimontienė, M. Navickienė, N. Iešmontienė, J. Žutra ir J. Smalenskas. Komisija atliko labai gražų darbą. Jai, žinoma, talkavo įvairiuose darbuose visa eilė draugų ir draugių. Apart daugelio draugų ir draugių, kurie bazarui aukojo daiktų bei maisto, pinigais aukojo: Adelė Birštonienė $20, Stella Davis $10; po $5 — M. Chuladienė, N. Tamošiūnienė, C. Aimontas, J. ir E. Finenko, S. ir V. Zutros. Už veikėjų M. Paukštienės ir A. Kislauskienės paaukotus daiktus M. Kvietkienė užmokėjo $10. Viso susidarė $68. Viso su aukomis bazaras davė $347.35 pelno. Reikia širdingai padėkoti komisijai ir visiems, kurie kuomi nors prisidėjote prie bazaro gražaus pasisekimo.

Kaip sakyta, apart susirinkimo, kovo 25 d. buvo ir pietūs. Juos pagamino Marytė ir Juozas Nevins. Nuo pietų liko pelno $108.

Filmų popietė

Vasario 22 d. įvyko įdomi filmų rodymo popietė. Po L. S. Klubo surengtų pietų, niujorkietė Salomėja Narkeliūnaitė rodė filmus iš praeitais metais Vilniuje įvykusio Dainų ir Šokių Festivalio. Publikos prisirinko pilna svetainė. Filmų rodymo surengime darbavosi visos trys organizacijos — LLD 75 kp. Lietuvių Socialis Klubas ir Aido Choras. Malonu, kad visi draugės ir draugai bendrai darbuojasi.

Sekamas susirinkime

Sekantis LLD 75 kp. susirinkimas ir pietūs įvyks kovo 24 dieną. Kviečiame visus ir visas atsilankyti. **M. N.**

Nuo Redakcijos: Atsiprašome už nemažą korespondencijos sutrumpinimą. Nėra reikalo tas pavardes draugių ir draugių net po kelis sykius kartoti. Visi seni, nuoširdūs veikėjai ir kiekvienas prisideda pagal išgalę ir reikalą.

Sveikina

Sveikinu visas "Laisvės" redakcijoje dirbančias moteris, o taip pat laikraščio skaitytojas su Tarptautine Moters Diena.

Linkiu sėkmės išeivijos pažangiosios veiklos baruose, geros sveikatos, džiaugsmo ir laimės asmeniniame gyvenime. **L. Diržinskaitė**

Vilnius,
1976 m.

Baltimore, Md.

Linksma pranešti, jog mūsų miesto LLD 25 kp. ir LDS 48 kp. rengia pietus — rodymą skaidrių (Slides). Įvyks 2 d. d-gų J. F. Deltuvų sodyboje. Rodys d-gas Servit Gugas iš Detroit, Mich.

Jam teko proga 1975 m. dalyvauti Lietuvoje Vilniaus Dainų ir Šokių Festivalyje. Kiek iš spaudos matosi, pa veikslai įdomūs. Laukiame pamatyti.

Be to d-gė F. Deltuvienė, jos duktė Mildred su dukterimis ir jų šeima, iš viso 7 asmenys gegužės 26 d. išvyksta atostogoms į Lietuvą. Linksma, jog 5 asmenys yra Amerikoje gimę ir augę, iš jų vienas svetimtautis, bet jiems visiems Lietuva yra įdomi šalis plačiau susipažinti.

Todėl tikimės ši parengimą turėti gan sėkmingu. Kviečiame vietinius, ir apylinkės lietuvius dalyvauti.

Vinco Duktė

Berkely Marina, Cal.

Vasario 29 dieną įvyko pažangaus laikraščio "People's World" banketas. Prasidėjo 3:30 p. p. ir tęsesi iki 9 val. nakties. Publika — laikraščio skaitytojai ir bičiuliai. Jos buvo apie 800 žmonių. Programos vedėja buvo Kendre Alexander. Stalai buvo apvalūs, gražiai papuošti. Prie kiekvieno stalo sėdėjo 10 žmonių. Publikoje draugiška nuotaika.

Programoj kalbos ir dainos. Svarbiausiais kalbėtojais buvo laikrašrio "People's World" redaktorius Carl Bloice ir bendradarbis Juan Lopez. Jie pasakė smarkias kalbas ir nušvietė pažangaus laikraščio rolę klasių kovoje.

Programos pabaigoje buvo renkamos aukos laikraščio paramai. Publikos atsiliepimas buvo nepaprastai gražus. Kai kurie aukojo stambias sumas. Viso aukų sudėta $3,050.

Įėjimas į banketą buvo $12.50 asmeniui. Na, o kaip sakyta, dalyvavo apie 800 žmonių. Taigi, laikraščiui liks dar gražios paramos ir iš banketo.

Parengimą reikia skaityti labai pavykusia.

J. Kamarauskas

Brockton, Mass.

SERGA "LAISVĖS" SKAITYTOJOS

Kovo 5 dieną Anna Wilimaitienės, kuri gyvena 21 Ridge St., širdis sušlubavo ir nuvežta į Cardinal Cushing ligoninę.

Ona Klimienė, gyvenanti 64 Walnut Ct., Stoughton, Mass., taipgi pradėjo nesveikuoti. Buvo pasidavus į Cardinal Cushing ligoninę. Dabar randasi namie dukters Birutės priežiūroj.

Linkiu ligonėms greitai ir pilnai susveikti. **S. Rainard**

UŽRAKINAMAS TELEVIZORIUS

Budapešto radijo gamykla „Orion", viena seniausių radijo gamyklų Europoje, išleido įdomią naujovę — užrakinamą televizorių. Jis įjungiamas tik pasukus specialų raktelį (panašiai kaip automobilis).

Jeigu tėvai išeina į svečius ir nenori, kad vaikai be saiko žiūrėtų televizorių, gali jį užrakinti ir pasiimti raktą.

Hartford, Conn.

Hartford Laisvės Choras gavo pakvietimą važiuoti į Waterbury, Conn., kovo mėnesį, kur Lietuvių Literatūros Draugija rengia pietus su menine programa. Kartu bus atžymėta ir Tarptautinė Moters Diena kovo 8-oji. Choras su savo solistėmis dainuos daug gražių dainelių. Ta proga Ona Šilkienė padeklamuos poemą, o Wilma Hollis paskaitys straipsni apie Lietuvą. Tikimės, kad susirinks daug gražios publikos, nes jau pavasario pradžia, gera proga išeiti ir susitikti su draugais, skaniai pasivaišinti. Tad iki pasimatymo.

Vasario 27 d. Laisvės Choras turėjo progą dalyvauti piano-smuiko koncerte, kurį davė Aldona Dvarionas (Karžewski) ir Jurgis Dvarionas. Koncertas įvyko Tower Auditoriume. Jį surengė Heritage Society, Inc. Reikia pripažinti kad mes pirmą kartą girdėjome taip gražiai atliktus Chopeno, Liszt, Brahms, Dvariono ir kitų kūrinius. Mes nepaprastai džiaugėmės mūsų tautiečių gabumais.

* * *

Praeitame susirinkime buvo nutarta surengti pavasarinį koncertą gegužės mėnesį. Vėliau pranešime, kada koncertas įvyks. Taipgi bus apie koncerto programą.

Laisvės Choro valdyba pasilieka ta pati, taipgi direktoriai ir 1976 metams.

* *

Namo Bendrovės komisija rengia kortų parę balandžio 4 d., 1 val. po pietų. Bus užkandžių. Prašome dalyvauti.

* * *

Kiek pirmiau Veronika Kazlau savo gimtadienio proga mus pavaišino skaniu tortu. Taip pat Cannie Miller chorą pavaišino tortu ir kitomis vaišėmis. Ta proga abiem draugėm choras padainavo "Ilgiausių metų" ir palinkėjo daug geros sveikatos. Jos jau seniai chore dainuoja ir gražėja, nes daug veikia judėjimui, ypač V. Kazlau.

* * *

Prieš keletą savaičių mirė J. Lukštas, buvęs choro dainininkas, o vėliau choro garbės narys. Mirė po ilgos ligos. Laisvės Choras reiškia užuojautą jo dukrai ir sūnams.

* * *

Prieš pora savaičių mirė Josephine Valovičienė, ketverius metus išbuvus Convalescent Home. Kai buvo sveika ir jaunesnė, velionė buvo gera rėmėja judėjimo ir parengimų lankytoja.

O vasario 29 d. mirė jos anūkas, dar jaunas vyras, tik 41 metų amžiaus James Chmusa. 1975 metų spalio mėnesį mirė jo tėvas. Mes visi reiškiame gilią užuojautą Josephine Chmusa, į taip trumpą laiką pergyvenusią tiek daug sielvartų . . .

Josephine Saurusaitytė yra dainavusi Laisvės Chore. Ji yra mano tetos A. Saurusaitienės podukra.

Tai tokios naujienos . . .

E. Brazauskienė

St. Petersburg, Fla.

Walteris Dubendris

Vasario 12 d. Walteris minėjo savo 88-ąjį gimtadienį. Ta proga, kaip jau buvo rašyta korespondentės draugės V. Bunkienės, Walteris sukvietė gerą būrį savo bičiulių ir visus pavaišino.

Prašome mieląjį W. Dubendrį, mūsų judėjimo veteraną, priimti ir "Laisvės" kolektyvo linkėjimus ilgiausių metų ir sveikatos.

Administracija

Waterbury, Conn.

Vasario 26 po trumpos ligos Oak Cliff Convalescent Home mirė Karalius Krasmitskas, išgyvenęs 100 metų. Gyveno 283 Anna Ave.

Buvo gimes Lietuvoje 1876 m. sausio 5 dieną, Onos ir Karaliaus Krasmitskų sūnus.

Liko liūdesyje dvi jo dukterys — Ann Ruseviče, pas kurią jis gyveno, ir Julia Bradshaw, kuri gyvena Prospect, Conn. Taipgi sūnus Edward Krasney (Krasnitskas), kuris gyvena Sarasota, Fla., brolis Julius Krasnitskas, Miami, Fla.; aštuoni anūkai, 18 proanūkių, keli brolvaikiai ir kelios brolvaikės.

Buvo pašarvotas Stokes Funeral Home, 134 Highland Ave. Palaidotas pirmadienį, kovo 1 d.; laidotuvės buvo privatiškos, nes jis taip ir pageidavo savo testamente. Jo kūnas buvo sudegintas. Jo vaikai išpildė jo pageidavimą. Pelenai bus parvežti į Lietuvių kapines Waterbury ir padėti ten, kur jo žmona palaidota jau prieš daug metų.

Karalius Krasnitskas atvyko į šią šalį būdamas jaunas. Pirmiau gyveno Pennsylvania valstijoje. Dabar per daug paskutinių metų gyveno šiame mieste, kur ir užbaigė savo ilgą gyvenimą. Buvo "Laisvės" skaitytojas nuo pat jos įsisteigimo.

Priklausė prie Lietuvių Darbininkų Susivienijimo 49 kuopos ir Lietuvių Literatūros Draugijos 28 kuopos. Iki jam sveikata leido, visuomet šiose organizacijos buvo veiklus narys. Jis yra daug nuveikęs darbininkų klases žmonėms. Jo nuveikti darbai pasiliks mūsų mintyse ir širdyse visiems laikams, ir mes jo niekad nepamiršim.

Gili užuojauta jo dukterims, sūnui, broliui, anūkams ir kitiems jo artimiems giminėms jų liūdnoje valandoje.

M. Svinkūnienė

Svarbus parengimas

Lietuvių Literaturos Draugijos 28 kuopa rengiasi pamiršti Moters Dieną kovo 21 dieną svetainėje 48 Green St. Yra užkviestas Laisvės Choras iš Hartford, Conn., ir atvykti ir padainuoti. Hartfordiečių Choras yra labai gerai išsilavinęs ir jis palinksmins mus su gražiomis dainomis.

Pietūs 1 val. dieną. Po pietų turėsime programą.

Mes kviečiame visus vietinius ir iš kitų kolonijų dalyvauti. Visi linksmai praleisime laiką.

Mes manome, kad ir iš Brooklyn, N. Y., turėsime svečių.

Gaspadinės rengia pagaminti gerus pietus. Visi būsite gerai pavaišinti. **Komisija**

Nuo Redakcijos: Sakote, kad vasario 20 dienos "Laisvės" Waterburio skaitytojai negavote. Labai gaila. Matyt, nesusipratimus kur nors įvyko su paštu. Jūsų korespondencija tilpo.

WATERBURY, CONN.

Mirus

Karaliui Krasnitskui

1976 m. vasario 26 d.

Reiškiame gilią užuojautą jo dukterims Anna Rucevice, Waterbury, Conn.; Julia Bradshaw, Prospect, Conn.; sūnui Edward ir broliui Juliui, abu gyvena Floridoje; taipgi anūkams, proanūkiams ir kitiems jo artimiems giminėms.

M. Strižauskienė	B. Kiudulienė
J. Strižauskas	M. Svinkūnienė
Clem Strauss	J. Svinkūnas
J. Vaitonis	W. Yokubonis
J. Zelenakas	Ch. Danisevičius
K. Yenkelun	V. Ruginis
M. Ulozienė	A. Balčiūnas
J. Ulozas	I. Kutelis

WATERBURY, CONN.

Mirus

Karaliui Krasnitskui

1976 m. vasario 26 d.

Reiškiame gilią užuojautą jo dukterims, sūnui, broliui, anūkams, proanūkiams ir kitiems artimiems giminėms jų liūdnoje valandoje.

LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS VALDYBA ir NARIAI

NEWARK, N. J.

Mirus

Jonui Skardžiui

Reiškiame gilią užuojautą jo žmonai Wandai, uošvei Tessie Stočkienei, dukroms ir visiems kitiems artimiesiems.

ELEANOR SONGAILIENĖ
ANNA HALEY

Oceanside, N. Y.

DETROIT, MICHIGAN

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Mikas Detroitietis

[MIKE MASYS]

Mirė 1973 Metų Kovo 7 Dieną

Jau treji metai, kai mirė mūsų mylimiausias

MIKAS DETROITIETIS
[MIKE MASYS].

Kiekvieną dieną jo ilgimės ir mintyse kartojame šiuos žodžius:

"Gyvenimą užbaigei ir užmerkei akis,
Amžinu miegu ramiai užmigai,
Nustojo tau plakusi pailsusi širdis
Savo mylimą dukrą Stefaniją ir Žmoną Teofilę
Liūdėt palikai . . . . . ."

Ilsėkis ramiai, brangusis, savo nameliuose Woodlawn kapinių įsieinyje. Mes Tave nuolat lankysime, liūdėsime ir niekad nepamiršime.

Liūdinti žmona TEOFILĖ
Liūdinti dukra STEFANIJA

CHICAGO, ILL.

Mirus

Frances Pakal — Pakalniškienei

Reiškiame gilią užuojautą jos šeimai ir kitoms giminėms.

J. Andrulienė	J. Keller
M. Vasiliauskienė	P. Keller
E. F. Jordan	A. Pateckas
H. Siaurienė	M. Klišius
H. Goodis	V. V. Bunkai
J. H. Šarkiunai	Julia White
M. Rutkauskas	L. Novak
J. Greblikas	K. Milevičius
V. Smalstis	F. O. Bunkai
J. Piušis	W. Dubendris
J. M. Kriščiūnai	J. P. Stančikai
A. Pakall	A. Shtukas
A. P. Aleknai	J. M. Miller
Jonas Stančikas	G. N. Evans
M. W. Lukai	J. S. Bakšiai
H. Janulis	O. W. Stakėnai
H. J. Dobrow	L. Tvaska
V. Casper	A. Bruwer
V. M. Repeikai	S. J. Venikaičiai
V. F. Budrioniai	M. Gružinskienė
A. Budris	J. T. Lukai

(St. Petersburg Draugai)

BINGHAMTON, N. Y.

Mirus

Katrinai Juozapaitienei

1976 m. vasario 28 d.

Reiškiame giliausią užuojautą vyrui Petrui, dukrai Justinai ir jos šeimai, sūnui Alfons ir šeimai, posūniui Petrui ir šeimai, seseriai Amilijai Žemaitienei ir šeimai; taipgi kitiems giminėms Lietuvoje ir Amerikoje.

H. Pagiegalienė	N. Strolė
A. Pagiegala	A. Žemaitienė
A. Kireilienė	J. Žemaitis
J. Kireilis	L. Žemaičių dukra
A. Žolynas	P. Jasulionienė
N. Yudikaitienė	J. Slesor
M. Burtienė	J. W. Kwaetko
A. Burt	A. Kumpan
H. Vėžienė	B. Kumpan
M. Linn	H. Žukienė
J. Vaicekauskas	P. Maldaikienė
Povilas Kaminskas	Walter Keršulis
Bronė Keršulienė	Katrina Mice-Klikonaitė

Puikiai paminėta tarptautinė Moters Diena

Bendras vaizdas. Jono Siurbos nuotr.

Sekmadienį susirinko tikrai gražus būrys žmonių Niujorko Lietuvių Moterų Klubo suruoštame Tarptautinės Moters Dienos minėjime. Smagu buvo matyti brolius Igną ir Povilą Bečius, kurie atvyko iš Great Neck, L. I., su A. ir N. Šalčiais. Iš New Jersey atvyko O. Jamiesonienė, Sofija ir Jurgis Stasiukaičiai.

Iš toliausiai atvykusi buvo mūsų Klubo uoli patriotė ir veikėja Elena Siaurienė, kuri dabar persikėlusi gyvena St. Petersburg, Fla. Ji atvyko į savo švogerio S. Bacey-Bacevičiaus laidotuves ir pasiliko iki mūsų pobūvio.

Programą pravesti teko man kaip Klubo pirmininkei. Ypatingai puikiai praėjo neilga, bet koncentruotai įvairi programa.

Su dideliu dėmesiu klausėmės pasakojimų apie Tarybų Lietuvos moterų atsiektus laimėjimus, kuriuos taip įdomiai mums perdavė Banga Lukoševičienė ir Nijolė Mališauskienė. TSRS Ambasados Washingtone konsuliarinio skyriaus sekretorius konsulas R. Mališauskas mūsų moteris pasveikino. Lukoševičių talentingas sūnelis Darius jautriai paskaitė poeto Eduardo Mieželaičio eilėraštį "Likimas". "Laisvės" direktorių pirmininkas Povilas Venta klubietes pasveikino ir paragino susirinkusius dalyvauti "Laisvės" metiniame suvažiavime ir pobūvyje balandžio 11 d. Pabaigoje man teko pakalbėti apie įvykusius Lietuvos Komunistų Partijos ir Tarybų Sajungos Maskvoje ir Vilniuje suvažiavimus.

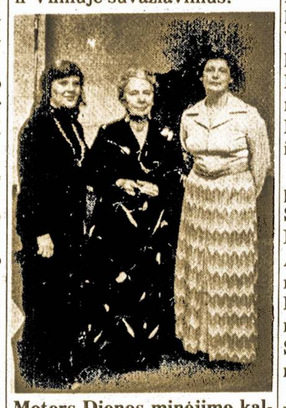

Moters Dienos minėjimo kalbėtojos. Nijolė Mališauskienė, Ieva Mizarienė ir Banga Lukoševičienė.

Meninę programą atliko Aido Choras su savo solistais vadovybėje Mildred Stensler. Beje, prisidėjo prie aidiečių ir Darius Lukoševičius. Solo dainavo Viktoras Bekeris ir Nelė Ventienė, taipgi jiedu padainavo duetą. Choras smagiai, sutartinai sudainavo kelias dainas, nors nevisi choro nariai dalyvavo. Pasigedome Bronės Keršulienės ir Onos Čepulienės, kurios negalėjo dalyvauti dėlei nesveikatos; taipgi pasigedome Tesės Stočkienės ir Adelės Lupsevičienės, kurios nespėjo sugrįžti iš atostogų Floridoje.

Beje, tarp svečių buvo linksma susitikti su jau mums labai gerai žinomu, mūsų pobūvių lankytoju docentu Romanu Krivicku. Draugas Krivickas sakė laukiąs žmonos Živilės, kuri atvyks už savaitės kitos iš Kauno. Taipgi pirmu kartu pas mus atsilankė Povilas Binkis, gimęs ir augęs Chicagoje, bet dabar gyvenąs New Yorke. Sužinojome, kad P. Binkio gimtadienis kovo 8 d. Aidiečiai, pritariant visai publikai, sudainavo jam "Ilgiausių Metų" ir "Happy Birthday".

Kaip ir visuomet, toki sklandūs pobūviai negali įvykti be kieno nors įdėto triūso. Virtuvėje dirbo Ona Babarskienė ir Marytė Stukienė, o joms pagelbėjo Nelė Ventienė. Kitus darbus atliko: Nastė Buknienė, Julija Lazauskienė, Adelė Rainienė, Povilas Venta, Karolis Benderis, Juozas Babarskas ir Alex Mitchell.

Maistu (namie gamintu) prisidėjo sekamos klubietės: Sofija Stasiukaitienė, Adelė Petraitienė, Julia Šimkienė, Adelė Rainienė, Katrina Petrikienė, Nelė Ventienė, Ona Babarskienė, Paulina Meškėnienė, Nelė Mitchell, Marcelė Šukaitienė ir Ona Keraminienė.

Pinigais aukojo sekami: Paulina Jasilionienė iš Binghamton, N. Y. $15; po $10 — Helen Siaurienė ir Domicelė Galinauskienė; po $5 — J. E. Kasmočiai, P. V. Gasparienė, iš Grand Rapids, Mich., Valerija Kazlauskienė, Eleanor Songailienė, Ona Juozėnienė, Mary Adams iš Great Neck, N. Y., Anna Quater ir Chas. Bukčius.

Visus stalus ir estradą puošė Valerijos Kazlauskienės ir Katrinos Petrikienės gėlės.

Po programos, prie vaišių (taip skaniai mūsų mielų klubiečių paruoštų), svečiai ilgai šnekučiavosi.

Klubietės dėkoja visiems už atsilankymą, taipgi visoms ir visiems, kas tik prisidėjo prie šio pobūvio padarymo smagesniu bei linksmesniu. Dėkojame už suneštus skanumynus ir už pinigines aukas. Ypatingai dėkojame mieliems svečiams iš Washingtono R. ir N. Mališauskams ir Lukoševičių šeimai už prisidėjimą prie programos.

Ieva Mizarienė

Broliai Bečiai sveikina visus su ateinančiu pavasariu, išėję pasivaikščioti Great Neck Garlaivio gatve. Povilas, kairėj, jau 87-tis, Ignas — 86. Abu buvo veiklūs pažangiečiai ir spaudos bendradarbiai, kol sveikata jiems leido. Dabar abu pasitraukė užsitarnauton pensijon. Foto Almus

RICHMOND HILL, N. Y.

Remembering Always

Carol Baretela [Vaznytė]

Died March 15, 1973

our beloved sister.

ANTON and OLGA MARGOS
ANNE YAKSTIS

FAR ROCKAWAY, N. Y.

Mirus

Saliamonui Bacey-Bacevičiui

Reiškiame gilią užuojautą jo žmonai Amelijai, sūnums Algirdui ir Mindaugui, po-dukrai Mildred Pares, svainei Elenai Siaurienei ir visiems kitiems artimiesiems.

AMELIJA ir MIKOLAS LIEPAI
Woodhaven, N. Y.

Grįžo iš ligoninės

Praėjusį sekmadienį M. Liepa grįžo į savo namus Woodhavene iš ligoninės, kur pergyveno dvi sunkias operacijas.

Buvo smagu pasikalbėti su drg. Liepa. Palinkėjome jam nuo visų draugų greit sustiprėti. Draugai Liepai gal niekad nepraleido Moters Dienos minėjimo, o šį sykį, dėlei ligos, negalėjo dalyvauti. Jų abiejų pasigedo ne vienas dalyvių. **Ieva**

Coventry, Conn.

Draugė A. Krasnickienė yra sunkiai susirgusi. Randasi Manchester, Conn., ligoninėje.

Ji yra pažangas judėjimo nuoširdi rėmėja. Mes hartfordiečiai iš širdies linkime ligonei pasveikti ir vėl būti veikliai. **V. K.**

Kapsukas, Lietuva

Pilypas Kunca mirė čia ir buvo palaidotas Kovo 7 d.

Drgas. Kunca gyveno New Yorke ir prieš apie 4 metus grįžo į Lietuvą.

Mirė Juozas Babarskas

Antradienio vakare, po darbo išėjęs iš darbovietės Manhattane, draugas Juozas Babarskas sukniubo šaligatvyje. Greitoji pagalba nuvežė jį į French Hospital Manhattane, kur jis 2:30 val. trečiadienio rytą mirė.

Pašarvotas Garšvos Haven Hill Funeral Home, 104-38 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y. Kremuojamas Maspetho Krematorijume šeštadienį, kovo 6 d. 12:30 v. p. p. Informacijų galima gauti skambinant šermeninėje: 846-1970.

Tiesiog šiurpu kai pagalvoji žmogus, kad štai šeštadienį ir sekmadienį brangus draugas pagelbėjo Moterų Klubo narėms priruošimui Moters Dienos minėjimo pobūvio, atrodė sveikas, pilnas gero ūpo, o jau šiandien jo nėra.

Reiškiame giliausią užuojautą žmonai Onutei, dukrelei Irene ir jos šeimai.

Sekamuose "Laisvės" numeriuose bus daugiau parašyta apie mūsų ilgametį pažangaus judėjimo rėmėją ir dalyvį. **Ieva Mizarienė**

15-year Exile of McCarthyite Deportation Victim Ends

Pressed by mounting campaign in Oregon that received the support of Senator Mark Hatfield, four Oregon congressmen and U. S. Ambassador to Finland, Mark Austed, as well as public opinion in Finland, the Immigration Service, and State Department approved William Mackie's return to the United States on March 2. Deportation in 1960, 51 years after he was brought here from Finland at the age of 10 months. Mackie's exile was one of the most inhumane acts of the Cold War period.

In a comment on the Mackie case, Dr. Paul Lehmann, Chairman of the American Committee for Protection of Foreign Born declared:

"We in the American Committee are very glad that, however belated, justice has been done, enabling Mackie to return to the only country he really has.

"Sustained these many years by sympathetic friends and family here, Mackie states that he is not bitter. Yet justifiably he hopes that others would be spared his ordeal. Amendments to the Walter-McCarran Act are needed:

"1. **A time limit** (statute of limitations) on deportation, for example, five years, so that permanent residents would know that thereafter they would not be subject to deportation. Even such serious crimes as forgery, counterfeiting or burglary have time limits. Surely there should be such a limitation on imposing exile, which can entail the loss of all that makes life worth living.

"2. **A prohibition on retroactive deportation laws.** The Constitution bars ex post facto legislation. Deportation laws making certain acts a ground for deportation, which were not such a ground when committed, should be banned, the same as retroactive criminal laws."

Letters urging such amendments can be sent to Congressman Joshua Eilberg, Chairman, Committee on Immigration, Citizenship and International Law, House Office Building, Washington, D. C. 20515.

Committee

Brolis ir sesuo Dvarionai koncerte Carnegie Hall

Aldona Dvarionaitė jau keletą sykių pasirodė su koncertu New Yorke, kaip puiki, stipri pianistė. Vasario 29-tą ji akompanavo savo broliui, Jurgiui. Jis yra pasižymėjęs smuikininkas, kuris jau buvo solistas su Maskvos ir Vilniaus Philharmonijomis, taipgi su Varšavos, Krokuvos ir Breslau orkestrais.

Aldona ir Jurgis kilę iš žymios muzikų šeimos — jų mama profesorė piano studijų Vilniaus Konservatorijoje, o tėvelis (jau miręs) buvo muzikos profesorius Kaune ir Vilniaus Konservatorijoje pagarsėjes kompozitorius ir dirigentas.

Jau antras mėnuo, kai Aldona ir Jurgis vieši Amerikoje. Jie turėjo progos pakeliaut iki Californijos ir įvairiuose miestuose buvo suruošti jiems koncertai. Gaila, kad New Yorke nebuvo dėta pastangų pakviest žymių solistų dalyvauti lietuvių parengimuose. Tiesa, sausio ir vasario mėnesiais mažai būna tokių parengimų, bet jau pradžioj kovo mėnesio oras patogesnis ir gal būtų buvę galima sudaryti galimybę susipažinti su šia talentinga pora. Aldona šį mėnesį grįžta atgal į Lenkiją, o brolis į Vilnių.

Carnegie Hall jų koncertas buvo labai įspūdingas. Savo instrumentą smuiką Jurgis valdo meistriškai. Jis griežė kompozitorių Tartinio, Brahmso, Ysayje, ir Andriejavo "Sonatas" smuikui, ir H. Weniavskio "Polonaise in A Major"; taipgi, pirmą kartą New Yorke buvo girdima tėvo Balio Dvariono "Keturi kavalkai" pianui ir smuikai. Šis numeris tai mums neprofessionalams buvo artimesnis dalykas, ir taipgi pajutom, kad abu muzikantai labai susijaudinančiai perdavė jų tėvelio sukurtas melodijas.

Mane ypatingai domino Aldonos puikus piano akompaniamentas. Ji jautriai ir jausmingai perduoda kiekvieną niuansą, ir techniškai jos skambinimas yra svarus ir stiprus. Tikrai puikiai paruošti abu muzikai. Baigę Vilniaus muzikos mokyklą, jie buvo priimti toliau tobulintis Čaikovskio Konservatorijoje Maskvoje, Aldona po H. Neuhaso, o Jurgis po D. Oistracho, ir pabaigė su muzikos meistro laipsniu (Master of Music).

Po koncerto buvo trumpa proga pasveikinti artistus ir palinkėt jiems sekmės jų muzikiniame gyvenime ateityje.

Mildred Stensler

MOTERŲ KLUBO NARĖMS

Trečiadienį, kovo 17 d., 1 val. po pietų įvyks Niujorko Lietuvių Moterų Klubo susirinkimas, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Dalyvaukime visos.

Valdyba

Lietuvių Kooperatyvinės Bendrovės suvažiavimas

Norime atkreipti dėmesį Bendrovės šėrininkų, kad metinis suvažiavimas įvyks sekmadienį, balandžio 11 d., 10 val. ryto, Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y. Prašome visus skaitlingai dalyvauti.

Po suvažiavimo, 2 val. po pietų, bus pietūs, į kuriuos kviečiame ir visus apylinkės lietuvius. Pietų auka $5.

A. RAINIENĖ, sekretorė

ALL INCLUSIVE TWO WEEK GROUP TOURS

Lithuania

ITINERARIES INCLUDE 6 DAYS IN VILNIUS
Balance of days in Minsk and Moscow

DEPARTURE DATES

20 May	15 July
27 May	12 August
17 June	02 September
	09 September

COST FROM MONTREAL

May and September	Tours	$ 919.00
June	Tour	$1,016.00
July and August	Tour	$1,030.00

Including first class hotel accommodation, two persons sharing room, full board, all transfers and transportation, sightseeing.

To Guarantee Your Departure . . . "Reserve Now"

Contact Us For Detailed Information

GLOBE TOURS

1066 Bloor Street. West
Toronto, Ontario.
M6H IM6
Tel. (416) 531-3593

2020 University Street
Suite 434
Montreal, Quebec.
H3A 2A5
Tel. (514) 849-6394

Pramogų kalendorius

BALANDŽIO 11 D.

"Laisvės" Bendrovės suvažiavimas 10 val. ryto. Po suvažiavimo, 2 val. bus duodami pietūs. Auka $5.

Vieta: Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

Panel on Socialism and Women's Liberation

A panel of experts will discuss "Women's Liberation: Is Socialism the Answer?" at the Daily World Forum, Friday, March 19 at 7:30 pm in the Lincoln Parlor at the Midland Hotel. Leaders of the women's and people's movements will speak based on their own experiences, which include travels to various socialist countries and discussions with women there.

The cultural interlude during the Forum will present Jean and Lou, with "Old Time Country Music" on the theme of the struggle of women workers. The photographic exhibit entitled "Women" by Louis Stettner will also be on display.

Admission at the door is $1, or 50 cents for students and unemployed.

Women in the News

Florence Ballard

Florence Ballard, one of the original members of the Supremes, famed black singing group, died of a heart attack. She was 32. "Flo" as she was affectionately called by her friends and admirers, rose to international fame, cutting eight gold records in less than two years.

* * *

To pressure legislators for a 10-point "Women's Bill of Rights", women went to Albany in the beginning of this month. It was organized by Women's Lobby, a coalition of a state-wide women's groups.

* * *

Judy Kuncher, a small platinum-blonde woman of 27 years and 124 pounds, eased her 15-ton tractor-trailer onto the interstate the other morning. Threading deftly through the heavy rush-hour traffic, she headed toward Maryland to deliver a load of aluminum doors and replacement windows. Another day in Judy Kuncher's two-year career as a truck driver had begun.

* * *

By the end of the century more women will be doing what are now considered to be men's jobs and men may be doing more household work, forecasts womanposer, a 40-page booklet just published by the International Labor Office in Geneva.

* * *

The drunk looked up at the mounted police officer and asked: "What are you doing sitting up there?" And she answered: "Making $13,000 a year, that's what!" **Ilse**